

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 22ας Δεκεμβρίου 2008 *

Στην υπόθεση C-487/06 P,

με αντικείμενο αίτηση αναιρέσεως δυνάμει του άρθρου 56 του Οργανισμού του Δικαστηρίου, που ασκήθηκε στις 27 Νοεμβρίου 2006,

η **British Aggregates Association**, εκπροσωπούμενη από τον C. Pouncey, solicitor, επικουρούμενο από τον L. Van den Hende, advocaat,

αναιρεσείουσα,

όπου οι λοιποί διάδικοι είναι:

η **Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων**, εκπροσωπούμενη από τους J. Flett, B. Martenczuk και T. Scharf, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής πρωτοδίκως,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

το **Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας**,
εκπροσωπούμενο από τους T. Harris, M. Hall και G. Facenna,

παρεμβαίνουν πρωτοδίκως,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Rosas, πρόεδρο τμήματος, A. Ó Caoimh, J. N. Cunha Rodrigues (εισηγητή), U. Lohmus και A. Arabadjiev, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Mengozzi
γραμματέας: R. Grass

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 17ης Ιουλίου 2008,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- ¹ Η British Aggregates Association (στο εξής: ΒΑΑ ή αναιρεσεύουσα) ζητεί, με την αίτησή της, την αναίρεση της απόφασης του Πρωτοδικείου της 13ης Σεπτεμβρίου 2006, T-210/02, British Aggregates κατά Επιτροπής (Συλλογή 2006, σ. ΙΙ-2789, στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση), με την οποία απορρίφθηκε η προσφυγή περί μερικής ακυρώσεως της αποφάσεως C(2002) 1478 τελικό της Επιτροπής, της 24ης Απριλίου 2002, σχετικά με την υπόθεση κρατικής ενίσχυσης Ν 863/01 — Ηνωμένο Βασίλειο/ Φόρος επί των αδρανών υλικών (στο εξής: επίμαχη απόφαση).

Ιστορικό της διαφοράς

- ² Το ιστορικό της διαφοράς περιγράφεται στις σκέψεις 1 έως 25 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης ως εξής:

«1 Η British Aggregates Association είναι ένωση η οποία έχει ως μέλη μικρές ανεξάρτητες επιχειρήσεις εκμεταλλευόμενες λατομεία στο Ηνωμένο Βασίλειο. Περιλαμβάνει 55 μέλη εκμεταλλευόμενα περισσότερα από 100 λατομεία.

- 2 Τα αδρανή είναι κοκκώδη υλικά, χημικώς ουδέτερα, χρησιμοποιούμενα στον κατασκευαστικό κλάδο καθώς και στα δημόσια έργα. Μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως έχουν, επί παραδείγματι ως λιθογόμωση ή σκύρο έρματος ή αναμεμιγμένα με συνθετικά υλικά όπως το τσιμέντο (επιτρέποντας έτσι τη λήψη σκυροδέματος) ή η άσφαλτος. Ορισμένα εκ φύσεως κοκκώδη υλικά, όπως η άμμος και οι αμμοχάλικες, επιτυγχάνονται με κοσκίνισμα. Άλλα υλικά, όπως το σκληρό πέτρωμα, πρέπει να λειαίνονται πριν από το κοσκίνισμα. Τα προοριζόμενα για διάφορες χρήσεις αδρανή υλικά πρέπει να ανταποκρίνονται στις αντίστοιχες προδιαγραφές, ενώ οι φυσικές ιδιότητες του πρωτογενούς υλικού είναι καθοριστικής σημασίας για το αν είναι κατάλληλο για τη σχεδιαζόμενη χρήση. Έτσι, οι προδιαγραφές σε περίπτωση επιχώσεως είναι λιγότερο αυστηρές από εκείνες που αφορούν τα υποστρώματα οδοποιίας, οι οποίες με τη σειρά τους είναι λιγότερο αυστηρές από εκείνες που αφορούν επιφάνειες εντατικής χρήσεως όπως οι στρώσεις φθοράς των οδοστρωμάτων ή τα σκύρα έρματος σιδηροτροχιών. Ένα ευρύτερο φάσμα υλικών χρησιμοποιούνται ως αδρανή στις περιπτώσεις εκείνες όπου οι προδιαγραφές είναι λιγότερο αυστηρές, ενώ είναι ολιγαριθμότερα τα ανταποκρινόμενα στις αυστηρότερες προδιαγραφές υλικά.

Ο Finance Act του 2001

- 3 Τα άρθρα 16 έως 49 του δευτέρου τμήματος του Finance Act του 2001 (φορολογικός νόμος έτους 2001, στο εξής: νόμος) και τα παραρτήματά 4 έως 10 αυτού θεσπίζουν στο Ηνωμένο Βασίλειο τον Aggregates Levy (φόρο επί των αδρανών υλικών, στο εξής: AGL ή φόρος).

- 4 Οι προβλέπουσες την επιβολή του AGL διατάξεις τέθηκαν σε ισχύ την 1η Απριλίου 2002, κατ' εφαρμογήν του εκτελεστικού του νόμου κανονισμού.

- 5 Ο νόμος τροποποιήθηκε με τα άρθρα 129 έως 133 και το παράρτημα 38 του Finance Act του 2002 (φορολογικού νόμου έτους 2002). Οι ούτω τροποποιηθείσες διατάξεις προβλέπουν απαλλαγές για τα απόβλητα (spoils) που προέρχονται από την εξόρυξη ορισμένων ορυκτών, ιδίως του σχιστόλιθου, του

σχίστη, της καολινικής αργίλου και του πυριτικού αργιλιού. Εξάλλου, προβλέπουν μεταβατική περίοδο για την επιβολή του φόρου στη Βόρεια Ιρλανδία.

6 Ο AGL είναι ύψους 1,60 λίρας στερλίνας (GBP) ανά τόνο αδρανών υλικών που αποτελούν αντικείμενο εμπορικής εκμεταλλεύσεως (άρθρο 16, παράγραφος 4, του νόμου).

7 Το άρθρο 16, παράγραφος 2, του νόμου, όπως τροποποιήθηκε, ορίζει ότι ο AGL οφείλεται αφ' ης στιγμής συγκεκριμένη ποσότητα αδρανών υλικών υποκειμένων στον φόρο αποτελεί αντικείμενο εμπορικής εκμεταλλεύσεως στο Ηνωμένο Βασίλειο από την ημερομηνία ενάρξεως ισχύος του νόμου. Άρα, αφορά τόσο τα εισαγόμενα αδρανή υλικά όσο και τα εξορυσσόμενα στο Ηνωμένο Βασίλειο.

8 Το άρθρο 13, παράγραφος 2, στοιχείο α', του εκτελεστικού κανονισμού παρέχει στον εκμεταλλευόμενο τη δυνατότητα να τύχει φορολογικής ελαφρύνσεως εφόσον τα υποκείμενα στον φόρο αδρανή υλικά εξάγονται ή μεταφέρονται εκτός του Ηνωμένου Βασιλείου χωρίς να υποστούν οποιαδήποτε άλλη επεξεργασία.

9 Το άρθρο 17, παράγραφος 1, του νόμου, όπως τροποποιήθηκε, ορίζει:

“Στο παρόν τμήμα ορίζονται (υπό την επιφύλαξη του άρθρου 18 που ακολουθεί) ως ‘αδρανή υλικά’ το πέτρωμα, ο χάλικας ή η άμμος, καθώς και όλα τα υλικά που ενσωματώνονται στα ανωτέρω προσωρινά ή αναμιγνύονται με φυσικό τρόπο.”

- 10 Το άρθρο 17, παράγραφος 2, του νόμου προβλέπει ότι ένα αδρανές υλικό δεν φορολογείται μόνον σε τέσσερις περιπτώσεις: όταν απαλλάσσεται ρητώς, όταν έχει χρησιμοποιηθεί προηγουμένως για κατασκευαστικούς σκοπούς, όταν έχει ήδη υπαχθεί σε φόρο επί των αδρανών υλικών ή όταν, κατά την ημερομηνία ενάρξεως ισχύος του νόμου, δεν ευρίσκεται πλέον στον τόπο προελεύσεώς του.
- 11 Το άρθρο 17, παράγραφοι 3 και 4, του νόμου, όπως τροποποιήθηκε, προβλέπει ορισμένες περιπτώσεις απαλλαγής από τον φόρο.
- 12 Εξάλλου, το άρθρο 18, παράγραφοι 1, 2 και 3, του νόμου, όπως τροποποιήθηκε, ορίζει τις εξαιρούμενες του φόρου διεργασίες και τα εμπύπνonta στην εν λόγω εξαίρεση υλικά.

Διοικητική και ένδικη, ενώπιον του εθνικού δικαστή, διαδικασία

- 13 Με επιστολή της 24ης Σεπτεμβρίου 2001, περιήλθε σε γνώση της Επιτροπής [η πρώτη] καταγγελία [...] δύο επιχειρήσεων, ουδαμώς συνδεομένων με την προσφεύγουσα και αιτουμένων να μην αποκαλυφθεί η ταυτότητά τους στο οικείο κράτος μέλος, σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΚ) 659/1999 του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1999, περί των λεπτομερειών εφαρμογής του άρθρου [88] της Συνθήκης ΕΚ (ΕΕ L 83, σ. 1). Οι καταγγέλλουσες εκτιμούσαν κατ' ουσίαν ότι ο αποκλεισμός ορισμένων υλικών από το πεδίο εφαρμογής του AGL, η απαλλαγή των εξαγωγών και οι αφορώσες τη Βόρεια Ιρλανδία παρεκκλίσεις συνιστούσαν κρατικές ενισχύσεις.
- 14 Με έγγραφο της 20ής Δεκεμβρίου 2001, το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας κοινοποίησε στην Επιτροπή το καθεστώς κρατικής ενισχύσεως τιτλοφορούμενο “Σταδιακή εισαγωγή του φόρου επί των αδρανών υλικών στη Βόρεια Ιρλανδία”.

15 Με έγγραφο της 6ης Φεβρουαρίου 2002, η Επιτροπή κοινοποίησε στο οικείο κράτος μέλος συνοπτική έκθεση της πρώτης καταγγελίας και το κάλεσε, αφενός, να υποβάλει τις παρατηρήσεις του επ' αυτής και, αφετέρου, να προσκομίσει συμπληρωματικές πληροφορίες επί του AGL, αίτημα στο οποίο υπήρξε ανταπόκριση με έγγραφο της 19ης Φεβρουαρίου 2002.

16 Η προσφεύγουσα άσκησε στις 11 Φεβρουαρίου 2002 προσφυγή κατά του AGL ενώπιον του High Court of Justice [...]. Προέβαλε ιδίως παράβαση των κοινοτικών κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων. Με απόφαση της 19ης Απριλίου 2002, το High Court of Justice απέρριψε την προσφυγή, αναγνωρίζοντας πάντως στην προσφεύγουσα το δικαίωμα να ασκήσει έφεση ενώπιον του Court of Appeal [...]. Μετά την εκ μέρους της [BAA] άσκηση εφέσεως, το Court of Appeal διέταξε την αναστολή της δίκης ενόψει της ασκήσεως της υπό κρίση προσφυγής ενώπιον του Πρωτοδικείου.

17 Με επιστολή της 15ης Απριλίου 2002, η προσφεύγουσα υπέβαλε εν τω μεταξύ στην Επιτροπή καταγγελία σχετικά με τον AGL [...]. Ισχυρίστηκε κατ' ουσίαν ότι ο αποκλεισμός ορισμένων υλικών από το πεδίο εφαρμογής του AGL, καθώς και η απαλλαγή των εξαγωγών, συνιστούν κρατικές ενισχύσεις. Όσον αφορά τις προβλεπόμενες για τη Βόρεια Ιρλανδία παρεκκλίσεις που κοινοποίησαν οι αρχές του Ηνωμένου Βασιλείου, αυτές είναι ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά.

[Επίμαχη] απόφαση

18 Η Επιτροπή εξέδωσε στις 24 Απριλίου 2002 [την επίμαχη απόφαση] περί μη προβολής αντιρρήσεων έναντι του AGL [...].

19 Η [επίμαχη] απόφαση κοινοποιήθηκε στην προσφεύγουσα στις 2 Μαΐου 2002 από τις αρχές του Ηνωμένου Βασιλείου. Της κοινοποιήθηκε επισήμως από την Επιτροπή με επιστολή της 27ης Ιουνίου 2002.

20 Με την απόφασή της (αιτιολογική σκέψη 43), η Επιτροπή εκτιμά ότι ο φόρος δεν εμπεριέχει κανένα στοιχείο κρατικής ενισχύσεως κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ, στον βαθμό που το πεδίο εφαρμογής του δικαιολογείται από τη λογική και τη φύση του φορολογικού συστήματος. Εξάλλου, εκτιμά ότι η χορηγηθείσα στη Βόρεια Ιρλανδία απαλλαγή, η οποία κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή, συμβιβάζεται με την κοινή αγορά.

21 Περιγράφοντας το πεδίο εφαρμογής του AGL, η Επιτροπή υπογραμμίζει κατ' ουσίαν ότι ο οικείος φόρος εισπράττεται επί των παρθένων αδρανών υλικών, "οριζομένων ως των αδρανών υλικών προερχομένων από κοιτάσματα ορυκτών που αποτελούν αντικείμενο μιας πρώτης εξορύξεως" και συντιθεμένων "από κομμάτια πετρωμάτων, άμμου και χαλίκων και δυναμένων να χρησιμοποιηθούν χωρίς να έχουν υποστεί κατεργασία ή μετά από μηχανική κατεργασία όπως είναι η θραύση, η έκπλυση και ο διαχωρισμός κατά μέγεθος" (αιτιολογικές σκέψεις 8 και 9). Ως προς τα εξαιρούμενα υλικά και τους επιδιωκόμενους στόχους, στις αιτιολογικές σκέψεις 11 έως 13 της [επίμαχης] αποφάσεως αναφέρονται τα ακόλουθα:

"Ο AGL δεν επιβάλλεται σε υλικά αποτελούντα υποπροϊόντα ή απόβλητα άλλων διεργασιών. Σύμφωνα με τις βρετανικές αρχές, μεταξύ των ανωτέρω υλικών καταλέγονται τα κατάλοιπα σχίστη και πυριτικού αργιλίου, τα στείρα, οι ανόργανες ουσίες, η τέφρα υψικαμίνων, τα απόβλητα υάλου και καουτσούκ. Ομοίως, δεν πλήττει τα ανακυκλωμένα αδρανή υλικά, κατηγορία στην οποία εμπίπτουν τα πετρώματα, η άμμος και οι χάλικες που έχουν χρησιμοποιηθεί τουλάχιστον άπαξ (γενικώς στον κατασκευαστικό κλάδο και στα δημόσια έργα).

Κατά τις βρετανικές αρχές, ο αποκλεισμός παρομοίων υλικών από το πεδίο εφαρμογής του AGL στοχεύει στο να ενθαρρύνει τη χρήση τους ως κατασκευαστικών υλικών και να μειώσει την υπερβολική εξόρυξη παρθένων αδρανών υλικών, προάγοντας με τον τρόπο αυτόν την ορθολογική διαχείριση των πόρων.

Τα αρχικά σχέδια των βρετανικών αρχών έχουν ως αφετηρία την πεποίθηση ότι ο AGL θα καταστήσει εφικτή τη μείωση του όγκου της ζήτησεως παρθένων αδρανών υλικών κατά 20 εκατομμύρια τόνους ετησίως κατά μέσον όρο, λαμβάνοντας ως σημείο αναφοράς ετήσια ζήτηση στο Ηνωμένο Βασίλειο της τάξεως των 230 έως 250 εκατομμυρίων τόνων.”

22 Ως προς την αφορώσα το πεδίο εφαρμογής του AGL εκτίμηση, η [επίμαχη] απόφαση εξαγγέλλει με τις αιτιολογικές σκέψεις 29 και 31:

“Η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι ο AGL θα πλήξει μόνον την εμπορική εκμετάλλευση πετρωμάτων, άμμου και χάλικα που χρησιμοποιούνται ως αδρανή υλικά. Δεν θα πλήξει τα ανωτέρω υλικά αν χρησιμοποιούνται για άλλους σκοπούς. Ο AGL θα εισπράττεται μόνον επί των παρθένων αδρανών υλικών. Δεν θα εισπράττεται επί των αδρανών υλικών που εξορύσσονται ως υποπροϊόντα ή απόβλητα προερχόμενα από άλλες διεργασίες (δευτερογενή αδρανή υλικά) ούτε επί των ανακυκλωμένων αδρανών υλικών. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή εκτιμά ότι ο AGL αφορά μόνον ορισμένους τομείς δραστηριότητας και ορισμένες επιχειρήσεις. Κατόπιν αυτού, παρατηρεί ότι επιβάλλεται να εκτιμηθεί αν το πεδίο εφαρμογής του AGL δικαιολογείται από τη λογική και την οικονομία του φορολογικού συστήματος.

[...] [Σ]το πλαίσιο της ασκήσεως της ευχέρειάς του να προσδιορίζει το εθνικό φορολογικό σύστημά του, το Ηνωμένο Βασίλειο εκκίνησε από την αντίληψη ότι με την επιβολή του AGL θα μεγιστοποιηθεί η προσφυγή σε ανακυκλωμένα αδρανή υλικά ή σε άλλα προϊόντα υποκαταστάσεως σε σχέση με τα παρθένα αδρανή υλικά και στην προώθηση ορθολογικής χρήσεως των παρθένων αδρανών υλικών, ενός φυσικού και μη ανανεώσιμου πόρου. Οι περιβαλλοντικές ζημιές που απηχεί η εξόρυξη αδρανών υλικών, κάτι που το Ηνωμένο Βασίλειο

προτίθεται να περιορίσει [μέσω] του AGL, περιλαμβάνουν τις ηχητικές οχλήσεις, τον κονιορτό, τις προσβολές της βιοποικιλότητας και την οπτική υποβάθμιση.”

23 Εξ αυτού η Επιτροπή συνήγαγε, στην αιτιολογική σκέψη 32, ότι “ο AGL είναι ειδικός φόρος, το πεδίο εφαρμογής του οποίου είναι πολύ περιορισμένο και ο οποίος θεσπίζεται από το κράτος μέλος με γνώμονα ίδια χαρακτηριστικά γνωρίσματα του οικείου τομέα δραστηριότητας” και ότι “[η] δομή και το περιεχόμενο του φόρου αντανakλούν τη σαφή διάκριση μεταξύ της εξορύξεως παρθένων αδρανών υλικών, η οποία επάγεται ανεπιθύμητες για το περιβάλλον συνέπειες, και την παραγωγή δευτερογενών ή ανακυκλωμένων αδρανών υλικών, η οποία εμφανίζεται ως σημαντική συνεισφορά στην επεξεργασία των πετρωμάτων, χαλίκων και άμμου που προέρχονται από εξορύξεις, άλλες εργασίες ή επεξεργασίες που λαμβάνουν χώρα νομίμως για διάφορους σκοπούς”.

24 Όσον αφορά την απαλλαγή των εξαγομένων, χωρίς να έχουν υποστεί μεταποίηση στο έδαφος του Ηνωμένου Βασιλείου, αδρανών υλικών, στην αιτιολογική σκέψη 33 της [επίμαχης] αποφάσεως αναφέρεται:

“[...] παρόμοια λύση δικαιολογείται από το γεγονός ότι τα αδρανή υλικά μπορούν να απαλλάσσονται στο Ηνωμένο Βασίλειο εφόσον χρησιμοποιούνται σε απαλασσόμενες διαδικασίες παραγωγής (επί παραδείγματι παραγωγής υάλου, πλαστικών, χάρτου, λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων). Δεδομένου ότι οι αρχές του Ηνωμένου Βασιλείου δεν ασκούν έλεγχο επί της χρήσεως των αδρανών υλικών εκτός του εδάφους του, η απαλλαγή των εξαγωγών καθίσταται αναγκαία προκειμένου να παρέχεται ασφάλεια δικαίου στους εξαγωγείς αδρανών υλικών και να αποφεύγεται η άνιση μεταχείριση των εξαγωγών αδρανών υλικών που σε διαφορετική περίπτωση θα δικαιούνταν απαλλαγής εντός του Ηνωμένου Βασιλείου.”

25 Με την αιτιολογική σκέψη 34, η Επιτροπή καταλήγει ως εξής:

“[ω]ς εκ της φύσεως και της γενικής οικονομίας του εν λόγω φόρου, δεν θα έπρεπε να επιβάλλεται στα δευτερογενή ή στα ανακυκλούμενα αδρανή υλικά. Η επιβολή φόρου επί της εξορύξεως πρωτογενών αδρανών υλικών θα συμβάλει στη μείωση της εξορύξεως πρωτογενών αδρανών υλικών, στη μειωμένη χρήση μη ανανεώσιμων πόρων και στις αρνητικές για το περιβάλλον συνέπειες. Κατόπιν αυτού, η Επιτροπή θεωρεί ότι τα τυχόν πλεονεκτήματα που απορρέουν για ορισμένες επιχειρήσεις από τον ορισμό του πεδίου εφαρμογής του AGL δικαιολογούνται εκ της φύσεως και της γενικής οικονομίας του φορολογικού συστήματος.”»

Η προσφυγή ενώπιον του Πρωτοδικείου και η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

- 3 Η ΒΑΑ, με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 12 Ιουλίου 2002, άσκησε προσφυγή περί μερικής ακυρώσεως της επίμαχης απόφασης.
- 4 Με διάταξη της 28ης Νοεμβρίου 2002, επετράπη στο Ηνωμένο Βασίλειο να παρέμβει υπέρ των αιτημάτων της Επιτροπής.
- 5 Η προσφεύγουσα, προς στήριξη της προσφυγής της, επικαλέστηκε, πρώτον, παράβαση του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ, δεύτερον, έλλειψη αιτιολογίας, τρίτον, αθέτηση εκ μέρους της Επιτροπής της υποχρέωσής της να κινήσει την επίσημη διαδικασία εξέτασης και, τέταρτον, αθέτηση των υποχρεώσεων που υπέχει το εν λόγω θεσμικό όργανο στο πλαίσιο της προκαταρκτικής εξέτασης.

- 6 Η Επιτροπή, χωρίς να προβάλει ένσταση απαραδέκτου, αμφισβήτησε το παραδεκτό της προσφυγής, υποστηρίζοντας ότι η επίμαχη απόφαση δεν αφορά «ατομικά» την προσφεύγουσα, κατά την έννοια του άρθρου 230, τέταρτο εδάφιο, ΕΚ.
- 7 Το Πρωτοδικείο, με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, απέρριψε την προσφυγή ως απαράδεκτη για τους λόγους που αναφέρονται στις σκέψεις 45 έως 68 της απόφασης αυτής. Εξάλλου, το Πρωτοδικείο απέρριψε τον πρώτο και τον δεύτερο λόγο ακυρώσεως, οι οποίοι συνεξετάσθηκαν, καθώς και τον τρίτο και τον τέταρτο λόγο ακυρώσεως για τους λόγους που αναφέρονται αντιστοίχως στις σκέψεις 104 έως 156, 163 έως 173 και 177 έως 180 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης. Επομένως, το Πρωτοδικείο απέρριψε την προσφυγή στο σύνολό της.

Αιτήματα των διαδίκων κατά την αναιρετική διαδικασία

- 8 Η ΒΑΑ ζητεί από το Δικαστήριο:

- να απορρίψει την αίτηση ανταναιρέσεως,

- να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση,

- να ακυρώσει την επίμαχη απόφαση της Επιτροπής, πλην του τμήματός της που αφορά τη χορηγηθείσα απαλλαγή για τη Βόρεια Ιρλανδία,

- να καταδικάσει την Επιτροπή και το παρεμβαίνον στα δικαστικά έξοδα και των δύο βαθμών δικαιοδοσίας.

9 Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:

- να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση και να κρίνει απαράδεκτη την πρωτοδίκως ασκηθείσα προσφυγή ή, επικουρικώς,

- να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως ως απαράδεκτη και/ή αβάσιμη,

- να καταδικάσει την ΒΑΑ στα δικαστικά έξοδα και των δύο βαθμών δικαιοδοσίας.

10 Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου ζητεί από το Δικαστήριο να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως στο σύνολό της.

Επί της αιτήσεως ανταναιρέσεως

- 11 Η αίτηση ανταναιρέσεως της Επιτροπής πρέπει να εξεταστεί πρώτα καθόσον έχει σχέση με το παραδεκτό της προσφυγής της ΒΑΑ ενώπιον του Πρωτοδικείου, ζήτημα του οποίου η λύση προηγείται των ζητημάτων ουσίας που θέτει η αίτηση αναιρέσεως.
- 12 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο, κρίνοντας παραδεκτή την προσφυγή, υπέπεσε σε νομική πλάνη. Ο ισχυρισμός υποδιαιρείται σε δύο σκέλη.

Επί του πρώτου σκέλους του ισχυρισμού περί απαραδέκτου

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 13 Κατά την Επιτροπή, το Πρωτοδικείο, παραβλέποντας ότι ο AGL αποτελεί μέτρο γενικής ισχύος, υπέπεσε σε νομική πλάνη. Το μέτρο αυτό θεσπίζει φορολογική επιβάρυνση της οποίας οι προϋποθέσεις διατυπώνονται με αντικειμενικούς και αφηρημένους όρους και συνιστά επομένως κανονιστικό μέτρο γενικής ισχύος που πλήττει δυνητικά απεριόριστο αριθμό επιχειρήσεων στο Ηνωμένο Βασίλειο.
- 14 Όταν μέτρο ενισχύσεως έχει γενική και άμεση ισχύ, η απόφαση με την οποία η Επιτροπή εγκρίνει το μέτρο αυτό έχει κι εκείνη γενική ισχύ και, συνεπώς, δεν μπορεί να

θεωρηθεί ότι αφορά «ατομικά» τους δικαιούχους της ενίσχυσης ή τους ανταγωνιστές τους, κατά την έννοια του άρθρου 230, τέταρτο εδάφιο, ΕΚ, σε αντίθεση προς τα κριθέντα από το Πρωτοδικείο.

- 15 Η Επιτροπή υπενθυμίζει συναφώς ότι, όταν, όπως στην υπό κρίση υπόθεση, η αναιρεσείουσα αμφισβητεί τη βασιμότητα της απόφασης περί μη προβολής αντιρρήσεων, η νομολογία εξαρτά το παραδεκτό της αμφισβήτησης αυτής από τον όρον ότι η θέση της αναιρεσείουσας στην αγορά επηρεάζεται ουσιωδώς από την ενίσχυση που αποτελεί αντικείμενο της επίμαχης απόφασης. Αντιθέτως, σε περίπτωση που η αναιρεσείουσα επιθυμεί να αμφισβητήσει την απόφαση περί μη κινήσεως της επίσημης διαδικασίας εξέτασης προκειμένου να προστατεύσει τα οικονομικά της δικαιώματα βάσει του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ, αρκεί να είναι «ενδιαφερόμενη» κατά την έννοια της διάταξης αυτής για να μπορεί να αμφισβητήσει την απόφαση αυτή (βλ., σχετικώς, αποφάσεις της 19ης Μαΐου 1993, C-198/91, Cook κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. I-2487, σκέψη 23, και της 15ης Ιουνίου 1993, C-225/91, Matra κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. I-3203, σκέψη 17).
- 16 Πρέπει να εφαρμοσθεί ένα πιο αυστηρό κριτήριο από τον ουσιώδη επηρεασμό της θέσης της αναιρεσείουσας στην αγορά προς διαπίστωση του αν η ενίσχυση την αφορά ατομικά όταν, όπως στην προκειμένη περίπτωση, το σύστημα ενισχύσεων είναι γενικής ισχύος (βλ., σχετικώς, αποφάσεις του Δικαστηρίου της 2ας Φεβρουαρίου 1988, 67/85, 68/85 και 70/85, Kwekerij van der Kooy κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1988, σ. 219, σκέψη 15 του Πρωτοδικείου, της 5ης Ιουνίου 1996, T-398/94, Kahn Scheervaart κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. II-477, σκέψεις 39 έως 41, και της 11ης Φεβρουαρίου 1999, T-86/96, Arbeitsgemeinschaft Deutscher Luftfahrt-Unternehmen και Harpag-Lloyd κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. II-179, σκέψη 45).
- 17 Η Επιτροπή επισημαίνει περαιτέρω ότι, παρά τον γενικό χαρακτήρα της ενίσχυσης, το Πρωτοδικείο, με τις σκέψεις 58 έως 66 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, στηρίχθηκε πλήρως στις συνέπειες του AGL επί της ανταγωνιστικής θέσεως των τριών μελών της ΒΑΑ. Η επιλογή των τριών αυτών μελών δεν δικαιολογείται από κανέναν ειδικό λόγο.

- 18 Περαιτέρω, τα μέλη της ΒΑΑ δεν είναι οι μόνες επιχειρήσεις που υφίστανται τις επιπτώσεις του φόρου. Πλείονες άλλες επιχειρήσεις θίγονται από τον AGL και, λόγω του αντικειμενικού και αφηρημένου τρόπου που καθορίζεται η φορολογική υποχρέωση, ο αριθμός των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων είναι δυνητικά απεριόριστος.
- 19 Αποδοχή της θέσης του Πρωτοδικείου θα επέφερε σημαντικές συστημικές επιπλοκές, καθόσον οι αποφάσεις της Επιτροπής περί μέτρων ενισχύσεων γενικής ισχύος, ιδίως υπό μορφή φορολογικών μέτρων, θα μπορούσαν να προσβληθούν από δυνητικά απεριόριστο αριθμό προσώπων, με αποτέλεσμα να καθίσταται κενή περιεχομένου η έννοια της φράσης «το αφορούν ατομικά» του άρθρου 230, τέταρτο εδάφιο, ΕΚ.
- 20 Η ΒΑΑ επισημαίνει εκ προοιμίου ότι το Πρωτοδικείο έκρινε ότι πληροί το κριτήριο του ουσιώδους επηρεασμού της θέσης της στην οικεία αγορά. Επομένως, το Πρωτοδικείο δεν όφειλε να εξετάσει αν το γεγονός ότι είναι «ενδιαφερόμενη» κατά την έννοια του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ αρκούσε για να κρίνει την προσφυγή παραδεκτή, ενώ πρόβαλε άλλους λόγους εκτός από την παράβαση της υποχρέωσης της Επιτροπής να κινήσει την επίσημη διαδικασία εξέτασης.
- 21 Κατά την ΒΑΑ, το Πρωτοδικείο, παραλείποντας να λάβει υπόψη του ότι ο AGL αποτελεί μέτρο γενικής ισχύος, δεν υπέπεσε σε νομική πλάνη. Η νομολογία δεν διαφοροποιεί αναλόγως του γενικού ή ατομικού χαρακτήρα του εν λόγω μέτρου κατά την εξέταση του παραδεκτού προσφυγής ακυρώσεως ανταγωνιστή κατά αποφάσεως βάσει του άρθρου 88, παράγραφος 3, ΕΚ.

- 22 Εξάλλου, αν και ο χαρακτήρας της ενίσχυσης ως μέτρου γενικής ισχύος ή ατομικής απόφασης θα μπορούσε να αποτελέσει κριτήριο παραδεκτού της αγωγής δικαιούχου της εν λόγω ενίσχυσης, τούτο δεν συμβαίνει προκειμένου περί προσφυγής ανταγωνιστή. Ο χαρακτήρας της ενίσχυσης δεν πρέπει να επηρεάζει τον αριθμό των θιγόμενων ανταγωνιστών ούτε τον τρόπο με τον οποίο αυτοί θίγονται. Επομένως, κατά την ΒΑΑ, η «ατομική» επιχορήγηση συγκεκριμένης επιχείρησης μπορεί να επηρεάζει απεριόριστο αριθμό ανταγωνιστών που θίγονται υπό την ιδιότητά τους ως ανταγωνιστές.
- 23 Οι προαναφερθείσες αποφάσεις *Kwekerij van der Kooy* κ.λπ. κατά Επιτροπής και *Arbeitsgemeinschaft Deutscher Luftfahrt-Unternehmen* και *Harag-Lloyd* κατά Επιτροπής προδήλως ουδεμία επιρροή ασκούν, καθόσον αφορούν προσφυγές δυνητικών δικαιούχων κατά ληφθεισών βάσει του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ αποφάσεων. Στην προαναφερθείσα απόφαση *Kahn Scheervaart* κατά Επιτροπής, οι συνέπειες της ενίσχυσης στην ανταγωνιστικότητα της προσφεύγουσας δεν αποδείχθηκαν, ενώ, στην προκειμένη περίπτωση, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι οι συνέπειες της επίμαχης ενίσχυσης στην ανταγωνιστικότητα των μελών της ΒΑΑ είναι ουσιώδεις.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 24 Η Επιτροπή, με το πρώτο σκέλος του ισχυρισμού αυτού, βάλλει κατά της εκτίμησης του Πρωτοδικείου περί του παραδεκτού της προσφυγής κατά το μέτρο που κρίνει ότι η επίμαχη απόφαση αφορά την ΒΑΑ «ατομικά», κατά την έννοια του άρθρου 230, τέταρτο εδάφιο, ΕΚ, ενώ η γενική ισχύς της απόφασης αυτής έπρεπε να οδηγήσει το Πρωτοδικείο στο συμπέρασμα ότι η απόφαση αυτή δεν αφορά ατομικά την ΒΑΑ.

- 25 Σύμφωνα με το άρθρο 230, τέταρτο εδάφιο, ΕΚ, κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο μπορεί να ασκεί προσφυγή κατά απόφασης που απευθύνεται σε άλλο πρόσωπο μόνον αν η απόφαση αυτή το αφορά άμεσα και ατομικά.
- 26 Κατά πάγια νομολογία, τα πρόσωπα που δεν είναι αποδέκτες μιας αποφάσεως δεν μπορούν να επικαλεστούν το ότι η εν λόγω απόφαση τα αφορά ατομικά παρά μόνον αν η απόφαση αυτή τα θίγει λόγω ορισμένων ξεχωριστών ιδιοτήτων ή μιας πραγματικής καταστάσεως που τα χαρακτηρίζει σε σχέση με κάθε άλλο πρόσωπο και έτσι τα εξατομικεύει κατά τρόπον ανάλογο προς αυτόν του αποδέκτη (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 15ης Ιουλίου 1963, 25/62, Plaumann κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 937, 942, της 19ης Μαΐου 1993, προαναφερθείσα απόφαση Cook κατά Επιτροπής, σκέψη 20, της 15ης Ιουνίου 1993, Matra κατά Επιτροπής, προαναφερθείσα, σκέψη 14, αποφάσεις της 13ης Δεκεμβρίου 2005, C-78/03 P, Επιτροπή κατά Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, Συλλογή 2005, σ. I-10737, σκέψη 33, και της 11ης Σεπτεμβρίου 2008, C-75/05 P και C-80/05 P, Γερμανία κ.λπ. κατά Kronofrance, Συλλογή 2008, σ. I-6619, σκέψη 36).
- 27 Δεδομένου ότι η υπό κρίση προσφυγή αφορά απόφαση της Επιτροπής στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων, επισημαίνεται ότι, στο πλαίσιο της διαδικασίας ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων την οποία προβλέπει το άρθρο 88 ΕΚ, πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ, αφενός, του προκαταρκτικού σταδίου εξετάσεως των ενισχύσεων που θεσπίζει η παράγραφος 3 του άρθρου αυτού και η οποία έχει ως μοναδικό σκοπό να δώσει τη δυνατότητα στην Επιτροπή να σχηματίσει μια πρώτη γνώμη ως προς το αν η συγκεκριμένη ενίσχυση συμβιβάζεται εν όλω ή εν μέρει με την κοινή αγορά, και, αφετέρου, του σταδίου εξετάσεως την οποία προβλέπει η παράγραφος 2 του ίδιου άρθρου. Μόνο στο πλαίσιο του σταδίου αυτού, το οποίο έχει ως σκοπό να επιτρέψει στην Επιτροπή να διαφωτιστεί πλήρως επί του συνόλου των στοιχείων της υποθέσεως, προβλέπει η Συνθήκη υποχρέωση της Επιτροπής να ζητήσει από τους ενδιαφερομένους να διατυπώσουν τις παρατηρήσεις τους (βλ. προαναφερθείσες αποφάσεις Cook κατά Επιτροπής, σκέψη 22, Matra κατά Επιτροπής, σκέψη 16~~8~~ απόφαση της 2ας Απριλίου 1998, C-367/95 P, Επιτροπή κατά Sytraval και Brink's France, Συλλογή 1998, σ. I-1719, σκέψη 38~~8~~ προαναφερθείσες αποφάσεις Επιτροπή κατά Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, σκέψη 34, και Γερμανία κ.λπ. κατά Kronofrance, σκέψη 37).

- 28 Κατά συνέπεια, όταν η Επιτροπή, χωρίς να κινήσει την επίσημη διαδικασία εξετάσεως του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ, διαπιστώνει, με απόφαση εκδιδόμενη βάσει της παραγράφου 3 του ίδιου άρθρου, ότι μια ενίσχυση συμβιβάζεται με την κοινή αγορά, εκείνοι υπέρ των οποίων έχουν τεθεί οι διαδικαστικές αυτές εγγυήσεις μπορούν να επιτύχουν την τήρησή τους μόνον αν έχουν τη δυνατότητα να αμφισβητήσουν την απόφαση αυτή της Επιτροπής ενώπιον του κοινοτικού δικαστή. Για τους λόγους αυτούς, ο κοινοτικός δικαστής κρίνει παραδεκτή την προσφυγή ακυρώσεως κατά τέτοιας αποφάσεως, ασκηθείσα από ενδιαφερόμενο κατά την έννοια του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ, όταν ο προσφεύγων επιδιώκει, με την άσκηση της προσφυγής του, να διασφαλίσει τα διαδικαστικά δικαιώματα που αντλεί από την τελευταία αυτή διάταξη (προαναφερθείσες αποφάσεις Επιτροπή κατά Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, σκέψη 35 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, και Γερμανία κ.λπ. κατά Kronofrance, σκέψη 38).
- 29 Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι οι ενδιαφερόμενοι αυτοί είναι τα πρόσωπα, οι επιχειρήσεις ή οι ενώσεις των οποίων τα συμφέροντα θίγονται, ενδεχομένως, από τη χορήγηση ενισχύσεως, ήτοι, μεταξύ άλλων, οι ανταγωνίστριες των δικαιούχων της ενισχύσεως αυτής επιχειρήσεις και οι επαγγελματικές οργανώσεις (προαναφερθείσες αποφάσεις Επιτροπή κατά Sytraval και Brink's France, σκέψη 41, Επιτροπή κατά Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, σκέψη 36, και Γερμανία κ.λπ. κατά Kronofrance, σκέψη 39).
- 30 Αντιθέτως, αν ο προσφεύγων αμφισβητεί τη βασιμότητα της ίδιας της αποφάσεως περί εκτιμήσεως της ενισχύσεως, το γεγονός και μόνον ότι μπορεί να θεωρηθεί ενδιαφερόμενος κατά την έννοια του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ δεν αρκεί ώστε να κριθεί παραδεκτή η προσφυγή. Στην περίπτωση αυτή, οφείλει να αποδείξει ότι εμπίπτει σε ιδιαίτερο καθεστώς κατά την έννοια της προαναφερθείσας νομολογίας Plaumann κατά Επιτροπής. Αυτό συμβαίνει, μεταξύ άλλων, στην περίπτωση που η θέση του προσφεύγοντος στην αγορά επηρεάζεται αισθητά από την ενίσχυση που αποτελεί το αντικείμενο της αμφισβητούμενης αποφάσεως (απόφαση της 28ης Ιανουαρίου 1986, 169/84, Sofaz κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1986, σ. 391, σκέψεις 22 έως 25, και προαναφερθείσες αποφάσεις Επιτροπή κατά Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, σκέψη 37, και Γερμανία κ.λπ. κατά Kronofrance, σκέψη 40).
- 31 Σε αντίθεση προς την άποψη της Επιτροπής, η γενική ισχύς της επίμαχης απόφασης που απορρέει από το γεγονός ότι η απόφαση αυτή επιτρέπει ένα φορολογικό καθεστώς

εφαρμοστέο σε μια κατηγορία επιχειρηματιών που καθορίζεται κατά τρόπο γενικό και αφηρημένο δεν παρακωλύει την εφαρμογή της προπαρατεθείσας νομολογίας.

- 32 Το Δικαστήριο έχει επανειλημμένως κρίνει ότι μια πράξη που, λόγω της φύσεως και του περιεχομένου της, έχει κανονιστικό χαρακτήρα, καθόσον εφαρμόζεται επί του συνόλου των ενδιαφερομένων επιχειρηματιών, δεν αποκλείεται ωστόσο να αφορά ατομικώς ορισμένους εξ αυτών (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 18ης Μαΐου 1994, C-309/89, Codorníu κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1994, σ. I-1853, σκέψη 19, και της 22ας Ιουνίου 2006, C-182/03 και C-217/03, Belgique και Forum 187 κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. I-5479, σκέψη 58).
- 33 Όσον αφορά το παραδεκτό προσφυγής περί ακυρώσεως γενικού συστήματος ενισχύσεων, το Δικαστήριο έκρινε πρόσφατα, μεταξύ άλλων, ότι ένωση συσταθείσα για την προώθηση των συλλογικών συμφερόντων μιας κατηγορίας διοικουμένων, που ζητούσε την ακύρωση της προσβαλλόμενης απόφασης επί της ουσίας, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως ατομικά θιγόμενη παρά μόνο στο μέτρο που «η θέση των μελών της στην αγορά επηρεάζεται ουσιωδώς» από το σύστημα ενισχύσεων που αποτελεί το αντικείμενο της επίδικης απόφασης (βλ. προαναφερθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, σκέψη 70).
- 34 Επιπλέον, όπως επισημαίνει ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 40 έως 43 των προτάσεών του, η άποψη της Επιτροπής ότι, αφής στιγμής η επίμαχη απόφαση αφορά γενικό σύστημα ενισχύσεων, πρέπει να εφαρμοσθεί ένα πιο αυστηρό κριτήριο από τον ουσιώδη επηρεασμό της θέσης στην οικεία αγορά, δεν προκύπτει από τις αποφάσεις που επικαλείται η Επιτροπή.
- 35 Από τα προεκτεθέντα συνάγεται ότι, είτε είναι ατομική είτε γενική η φύση της επίμαχης ενίσχυσης, ο προσφεύγων, όταν αμφισβητεί τη βασιμότητα της απόφασης που εκτιμά αυτή καθεαυτή την ενίσχυση, οφείλει να αποδείξει ότι υπάγεται σε «ειδικό καθεστώς» κατά την έννοια της προαναφερθείσας απόφασης Plaumann κατά

Επιτροπής, πράγμα που συμβαίνει ιδίως όταν η θέση του προσφεύγοντος στην οικεία αγορά θίγεται ουσιωδώς από την ενίσχυση που αποτελεί αντικείμενο της επίμαχης απόφασης.

- 36 Επομένως, το Πρωτοδικείο, απαιτώντας να αποδειχθεί ότι η επίμαχη απόφαση έθιξε ουσιωδώς τη θέση της ΒΑΑ στην οικεία αγορά, ορθώς εφάρμοσε την προπαρατεθείσα στη σκέψη 30 της παρούσας απόφασης νομολογία.
- 37 Ειδικότερα, το Πρωτοδικείο, με τη σκέψη 54 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, έκρινε, χωρίς ένσταση εκ μέρους της Επιτροπής, ότι η ΒΑΑ δεν αρκέστηκε να αμφισβητήσει την άρνηση της Επιτροπής να κινήσει την επίσημη διαδικασία εξέτασης, αλλά αμφισβήτησε και τη βασιμότητα της επίμαχης απόφασης.
- 38 Ορθώς επίσης το Πρωτοδικείο, προκειμένου να ελέγξει την τήρηση της προϋπόθεσης ότι η ενδιαφερόμενη επιχείρηση πρέπει να θίγεται ατομικά κατά την έννοια του άρθρου 230, τέταρτο εδάφιο, ΕΚ, εξέτασε αν η ΒΑΑ εξέθεσε λυσιτελώς τους λόγους για τους οποίους ο AGL μπορούσε να θίξει ουσιωδώς τη θέση ενός τουλάχιστον από τα μέλη της στην αγορά των αδρανών υλικών.
- 39 Αντιθέτως προς τους ισχυρισμούς της Επιτροπής και όπως ορθώς επισήμανε το Πρωτοδικείο με τη σκέψη 47 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, είναι παραδεκτή προσφυγή ενώσεως που ενεργεί για λογαριασμό και στη θέση ενός ή πλειόνων μελών της που θα μπορούσαν να ασκήσουν ατομικώς παραδεκτή προσφυγή (βλ. σχετικώς, μεταξύ άλλων, διάταξη της 18ης Δεκεμβρίου 1997, C-409/96 P, Sveriges Betodlares και Henrikson κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. I-7531, σκέψεις 46 και 47).

- 40 Επομένως, πρέπει να απορριφθεί και η αιτίαση της Επιτροπής που αντλείται από αυθαίρετη και αδικαιολόγητη επιλογή των τριών μελών της ΒΑΑ των οποίων η ανταγωνιστικότητα ελήφθη υπόψη προκειμένου να διακριβωθεί αν έπρεπε να θεωρηθεί ότι η αναιρεσείουσα θίγεται «ατομικά» κατά την έννοια του άρθρου 230, τέταρτο εδάφιο, ΕΚ.
- 41 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, πρέπει να απορριφθεί το πρώτο σκέλος του ισχυρισμού περί απαραδέκτου που επικαλείται η Επιτροπή.

Επί του δευτέρου σκέλους του ισχυρισμού περί απαραδέκτου

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 42 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι το Πρωτοδικείο, μη εξετάζοντας ορθώς αν η ανταγωνιστικότητα των μελών της ΒΑΑ θίγεται ουσιωδώς, υπέπεσε σε νομική πλάνη κρίνοντας ότι η προϋπόθεση αυτή πληρούται βάσει μεμονωμένων πληροφοριών και χωρίς να λάβει υπόψη τη συνολική κατάσταση της αγοράς.
- 43 Όσον αφορά τις τρεις επιχειρήσεις στις οποίες αναφέρεται η ΒΑΑ, το Πρωτοδικείο έκρινε σε κάθε περίπτωση ότι ορισμένο τμήμα της παραγωγής τους υπόκειται στον AGL και ότι τα προϊόντα που υπόκεινται στον φόρο τελούν σε ανταγωνιστική σχέση με άλλα προϊόντα που δεν υπόκεινται στον φόρο. Ωστόσο, το Πρωτοδικείο δεν ανέφερε τους λόγους για τους οποίους «θίγεται ουσιωδώς η ανταγωνιστικότητα» των

ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων κατά την έννοια της νομολογίας. Ειδικότερα, το Πρωτοδικείο δεν ανέφερε τις συνέπειες του ανταγωνισμού αυτού εξ επόψεως τιμών, αγοράς και αποδοτικότητας των επιχειρήσεων, σε αντίθεση προς τις απαιτήσεις της νομολογίας, σύμφωνα με την οποία μια επιχείρηση δεν μπορεί να επικαλείται απλώς την ιδιότητά της ως ανταγωνίστριας της δικαιούχου επιχείρησης, αλλά οφείλει να αποδεικνύει επιπλέον ότι βρίσκεται σε κατάσταση η οποία την εξατομικεύει κατά τρόπο ανάλογο προς εκείνο του αποδέκτη της αποφάσεως.

44 Κατά την Επιτροπή, ενδέχεται το μερίδιο της αγοράς των προϊόντων που υπάγονται στον AGL να μειωθεί σε σχέση με άλλα προϊόντα και τομείς και δεν αποκλείεται μια τέτοια γενική πτώση της αγοράς να επηρεάζει επίσης κάθε επιχείρηση του Ηνωμένου Βασιλείου που παράγει αδρανή υλικά. Ωστόσο, η συνέπεια αυτή θίγει τον συγκεκριμένο τομέα και δεν οφείλεται σε ειδική περίπτωση που αφορά εξατομικευμένη επιχείρηση σε σχέση με τις λοιπές επιχειρήσεις του οικείου τομέα. Για τους λόγους αυτούς, η ερμηνεία του Πρωτοδικείου, σύμφωνα με την οποία μια επιχείρηση μπορεί να θίγει ουσιωδώς ακόμη και αν η κατάστασή της ουδόλως διαφέρει από τις πολυάριθμες λοιπές επιχειρήσεις, αντίκειται στο άρθρο 230, τέταρτο εδάφιο, ΕΚ, όπως έχει ερμηνευθεί από το Δικαστήριο.

45 Η ΒΑΑ υποστηρίζει ότι, ακόμη και αν υποθεθεί ότι το εφαρμοστέο κριτήριο του παραδεκτού είναι, στην προκειμένη περίπτωση, το πιο αυστηρό κριτήριο της ουσιώδους επίδρασης της θέσης της αναιρεσείουσας στην οικεία αγορά, όπως έκρινε το Πρωτοδικείο, το δικαστήριο αυτό καλώς αποφάνθηκε ότι τα μέλη της αναιρεσείουσας θίγονται ουσιωδώς. Η ΒΑΑ προσκόμισε συγκεκριμένα στοιχεία ως προς τις συνέπειες του AGL στην ανταγωνιστικότητα ορισμένων μελών της και το Πρωτοδικείο στηρίχθηκε στα στοιχεία αυτά για να καταλήξει ότι η ανταγωνιστικότητα των μελών της ΒΑΑ θίγεται ουσιωδώς. Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου αποτελεί πραγματικό ζήτημα που δεν ελέγχεται κατ' αναίρεση από το Δικαστήριο.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- ⁴⁶ Η Επιτροπή, με το δεύτερο σκέλος του ισχυρισμού αυτού περί απαραδέκτου, βάλλει κατά της ανάλυσης βάσει της οποίας το Πρωτοδικείο έκρινε ότι η θέση της αναιρεσείουσας στην αγορά θίγεται ουσιωδώς. Η Επιτροπή προσάπτει κατ' ουσίαν ότι το Πρωτοδικείο δεν ανέφερε τους λόγους για τους οποίους θίγεται ουσιωδώς η ανταγωνιστικότητα των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων και, πιο συγκεκριμένα, δεν ανέφερε τις συνέπειες του ανταγωνισμού αυτού εξ επόψεως τιμών, μεριδίου αγοράς ή αποδοτικότητας των επιχειρήσεων, σε αντίθεση προς τις απαιτήσεις της νομολογίας, σύμφωνα με την οποία μια επιχείρηση δεν μπορεί να επικαλείται απλώς την ιδιότητά της ως ανταγωνίστριας της δικαιούχου επιχείρησης.
- ⁴⁷ Επισημαίνεται ότι, προκειμένου να καθορισθεί αν «θίγεται ουσιωδώς η θέση» της αναιρεσείουσας στην οικεία αγορά, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι το γεγονός απλώς και μόνον ότι μια πράξη δύναται να επηρεάσει κατά κάποιο τρόπο τις σχέσεις ανταγωνισμού που υφίστανται στην οικεία αγορά και ότι η ενδιαφερόμενη επιχείρηση τελούσε σε κάποια ανταγωνιστική σχέση με τον αποδέκτη της ως άνω πράξεως δεν αρκεί σε καμία περίπτωση για να θεωρηθεί ότι η πράξη αυτή αφορά ατομικά την εν λόγω επιχείρηση (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 22ας Νοεμβρίου 2007, C-525/04 P, Ισπανία κατά Lenzing, Συλλογή 2007, σ. I-9947, σκέψη 32).
- ⁴⁸ Συνεπώς, μια επιχείρηση δεν μπορεί να επικαλεστεί αποκλειστικά και μόνον την ιδιότητά της ως ανταγωνίστριας της δικαιούχου επιχείρησης, αλλά οφείλει περαιτέρω να αποδείξει ότι τελεί σε μια πραγματική κατάσταση η οποία την εξατομικεύει κατά τρόπο ανάλογο προς εκείνο του αποδέκτη της αποφάσεως (βλ., μεταξύ άλλων, προαναφερθείσα απόφαση Ισπανία κατά Lenzing, σκέψη 33).

- 49 Στην προκειμένη περίπτωση, σε αντίθεση προς τους ισχυρισμούς της Επιτροπής, το Πρωτοδικείο δεν περιορίστηκε στην αναγνώριση ότι υπάρχει ανταγωνιστική σχέση μεταξύ των μελών της ΒΑΑ και των επιχειρήσεων που δεν υπάγονται στον ΑGL.
- 50 Ειδικότερα από τις σκέψεις 55 έως 62 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης προκύπτει ότι το Πρωτοδικείο στηρίχθηκε στα ακόλουθα στοιχεία πριν καταλήξει, με τη σκέψη 63 της απόφασης αυτής, ότι το επίμαχο κρατικό μέτρο ήταν ικανό να θίξει την ανταγωνιστικότητα ορισμένων μελών της ΒΑΑ και ότι «το γεγονός αυτό του επηρεασμού προσελάμβανε ουσιώδη χαρακτήρα»:
- ο ΑGL σκοπεύει στη μετατόπιση ενός μέρους της ζήτησεως των πρωτογενών αδρανών υλικών προς άλλα προϊόντα, τα οποία απαλλάσσονται προκειμένου να ενθαρρύνεται η χρήση τους ως αδρανών υλικών και να μειώνεται η εξόρυξη πρωτογενών αδρανών υλικών. Σύμφωνα με τα σχέδια των βρετανικών αρχών στα οποία αναφέρεται η προσβαλλόμενη απόφαση και τα οποία δεν αμφισβητούνται, ο οικείος φόρος θα επέφερε τη μείωση της ζήτησεως πρωτογενών αδρανών υλικών κατά 8 % έως 9 % ετησίως κατά μέσο όρο (σκέψη 55 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης),
 - σύμφωνα με στοιχεία, η ακρίβεια των οποίων δεν αμφισβητείται ούτε από την Επιτροπή ούτε από την Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, ορισμένα μέλη της ΒΑΑ, ιδίως οι Torrington Stone, Sherburn Stone Co. Ltd και Cloburn Quarry, τελούν ευθέως σε ανταγωνισμό έναντι απαλλασσομένων του φόρου παραγωγών υλικών οι οποίοι κατέστησαν ανταγωνιστικοί χάρη στη θέσπιση του ΑGL (σκέψη 58 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης),
 - η Torrington Stone, εκμεταλλεύομενη λατομείο στο Devon, παρήγαγε μη λαξευμένους δομικούς λίθους και λίθους για την κάλυψη επιφανειών, πωλούμενους κατά μέσον όρο μεταξύ [εμπιστευτικό] (1) GBP ανά τόνο, παραδοτέους στο λατομείο, καθώς και λαξευμένους δομικούς λίθους, πωλούμενους κατά μέσο όρο [εμπιστευτικό] GBP ανά τόνο, παραδοτέους στο λατομείο. Τα ανωτέρω προϊόντα καλύπτουν το 3 % έως 5 % του όγκου του εξορυσσόμενου πετρώματος. Τα 95 % των υπολοίπων αφορούν παράγωγα προϊόντα ή υποπροϊόντα, συντιθέμενα εν προκειμένω από απλή επίχωση (πωλούμενα κατά μέσον όρο [εμπιστευτικό] GBP ανά τόνο, παραδοτέα στο λατομείο) και από επίχωση διά θραύσεως (πωλούμενα

κατά μέσον όρο [εμπιστευτικό] GBP ανά τόνο, παραδοτέα στο λατομείο). Μόνον οι λαξευμένοι δομικοί λίθοι δεν υπόκεινται στον AGL. Πριν από την εισαγωγή του φόρου, τα επιχώματα πωλούνταν σε ακτίνα 50 χιλιομέτρων. Μετά τη θέσπισή του, τελούν σε ανταγωνισμό εντός της ανωτέρω ζώνης έναντι παραγώγων υλικών προερχομένων ιδίως από λατομεία πυριτικού αργιλίου κείμενα πέραν των 80 χιλιομέτρων, υλικών τα οποία δεν υπόκεινται στον AGL (σκέψη 59 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης),

- η Sherburn Stone Co. Ltd που εκμεταλλεύεται ιδίως ένα λατομείο στο Yorkshire παρήγαγε υλικά με υψηλές τεχνικές προδιαγραφές προορισμένα για την παραγωγή σκυροδέματος υψηλών επιδόσεων. Τα εν λόγω προϊόντα, τα οποία καλύπτουν 50 % των εξορυσσομένων πετρωμάτων και η μέση τιμή πώλησεως των οποίων ανέρχεται σε [εμπιστευτικό] GBP ανά τόνο, παραδοτέων στο λατομείο, υπόκεινται στον AGL. Από το υπόλοιπο 50 % του εξορυσσόμενου πετρώματος η Sherburn Stone Co. Ltd παράγει κονιάματα και αργιλώδη λάσπη που χρησιμοποιούνται για τις επιχώσεις και πωλούνται κατά μέσο όρο [εμπιστευτικό] GBP ανά τόνο, παραδοτέα στο λατομείο. Μετά τη θέσπιση του AGL, η πώληση των ανωτέρω παραγώγων προϊόντων καθίσταται ολοένα και περισσότερο δυσχερής, ενώ ξέφυγε του ελέγχου η διαχείριση των αποθεμάτων τους (σκέψη 60 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης),

- η Cloburn Quarry, η οποία εκμεταλλεύεται λατομείο στη Σκωτία, έστρεψε την παραγωγή της προς αδρανή υλικά υψηλής περιεκτικότητας δυνάμενα να φέρουν το υψηλότερο κόστος μεταφοράς. Όλα τα προϊόντα της υπόκεινται στον AGL. Οι ερυθρές ψηφίδες και ο γρανίτης υψηλών τεχνικών προδιαγραφών που παράγει η εν λόγω επιχείρηση και που χρησιμοποιούνται ιδίως ως έρμα ή στο σκυρόδεμα υψηλών επιδόσεων και σε προσμίξεις με άσφαλο που πωλούνται σε μέση τιμή [εμπιστευτικό] GBP ανά τόνο, παραδοτέα στο λατομείο, δεν τελούν σε κατάσταση ανταγωνισμού έναντι των μη υποκειμένων στον φόρο υλικών που είναι παράγωγα του πυριτικού αργιλίου ή του σχιστολίθου. Αντιθέτως, το 25 % των εξορυσσομένων από το λατομείο της Cloburn Quarry παραγώγων προϊόντων τα οποία συνίστανται κυρίως σε κονιάματα, πωλούμενα σε μέση τιμή [εμπιστευτικό] GBP ανά τόνο, παραδοτέα στο λατομείο, προκειμένου να χρησιμοποιηθούν ως επιχώσεις, τελούν σε κατάσταση ανταγωνισμού έναντι μη υποκειμένων στον φόρο υλικών (σκέψη 61 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης),

- η δραστηριότητα των επιχειρήσεων αυτών στην αγορά των αδρανών υλικών δεν είναι αμιγώς περιθωριακή σε σχέση με την κύρια δραστηριότητά τους και, όπως προκύπτει από τα προμνησθέντα στοιχεία βάσει αριθμών, η εμπορική εκμετάλλευση των παραγώγων προϊόντων ως αδρανών υλικών καλύπτει σχετικά σημαντικό τμήμα της δραστηριότητας των ανωτέρω επιχειρήσεων (σκέψη 62 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης).

51 Κατά τον ίδιο τρόπο, το Πρωτοδικείο στηρίχθηκε στα ακόλουθα στοιχεία προκειμένου να καταλήξει ότι το επίμαχο κρατικό μέτρο, κατά το μέτρο που αφορά την απαλλαγή των εξαγωγών, ήταν ικανό να θίξει την ανταγωνιστικότητα ορισμένων μελών της ΒΑΑ και ότι «το γεγονός αυτό του επηρεασμού προσελάμβανε ουσιώδη χαρακτήρα»:

- η ΒΑΑ ισχυρίζεται ότι η απαλλαγή αυτή θίγει την ανταγωνιστικότητα των μελών της που εξαγουν ελάχιστα ή καθόλου, σε αντίθεση προς τους πλέον σημαντικούς ανταγωνιστές τους στη αγορά του Ηνωμένου Βασιλείου. Η απαλλαγή των εξαγωγών παρέχει στους συγκεκριμένους ανταγωνιστές, ιδίως δε στην εκμεταλλευόμενη το λατομείο του Glensanda επιχείρηση, απ' όπου προέρχονται πέραν του 90 % των εξαγομένων αδρανών υλικών, το πλεονέκτημα ότι δεν απαιτείται να μετακυλίσουν τις ζημίες επί της τιμής των διατιθεμένων στο εμπόριο εντός του Ηνωμένου Βασιλείου προϊόντων τους. Αντιθέτως, τα μέλη της αναιρεσείουσας εξωθούνται στην πώληση των φορολογουμένων αδρανών υλικών τους επί ζημία και στη μετακύλιση της φορολογικής επιβαρύνσεως επί όλων των προϊόντων τους (σκέψη 65 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης),
- η ανταγωνιστικότητα ενός τουλάχιστον εκ των μελών της ΒΑΑ δύναται να επηρεαστεί ουσιωδώς από την απαλλαγή των εξαγωγών, καθόσον η προσφεύγουσα διευκρινίζει, χωρίς να αντικρούεται από την Επιτροπή ή από το παρεμβαίνον, ότι στην αγορά του γρανίτη υψηλών τεχνικών προδιαγραφών που χρησιμοποιείται ιδίως ως σκύρο έρματος για τις σιδηροτροχιές (που υπόκειται στον AGL), η Cloburn Quarry τελεί ευθέως σε σχέση ανταγωνισμού με το λατομείο του Glensanda, το οποίο κείται στη Σκωτία όπως και αυτό που εκμεταλλεύεται η Cloburn Quarry. Όπως υπογραμμίζει η ΒΑΑ με το υπόμνημά της αντικρούσεως,

χωρίς να αντικρούεται από τους λοιπούς διαδίκους, το λατομείο του Glensanda εξάγει το 50% της παραγωγής του. Η απαλλαγή των εξαγωγών υλικών που πληρούν χαμηλές τεχνικές προδιαγραφές παρέχει με τον τρόπο αυτό στην εκμεταλλεζόμενη το οικείο λατομείο επιχείρηση ανταγωνιστικό πλεονέκτημα επί της αγοράς των αδρανών υλικών υψηλών τεχνικών προδιαγραφών στη Σκωτία, στον βαθμό που, σε αντίθεση προς την Clodburn Quarry η οποία πωλεί επί ζημία τα αδρανή υλικά της χαμηλών τεχνικών προδιαγραφών στο Ηνωμένο Βασίλειο και μετακυλίζει τη σχετική ζημία επί των τιμών των υλικών υψηλών τεχνικών προδιαγραφών, το συνολικό ύψος του AGL που οφείλει να μετακυλίζει επί των πελατών της, στην εσωτερική αγορά, το λατομείο του Glensanda είναι αναλογικώς μειωμένο κατά το ήμισυ έναντι του ποσού που μετακυλίζει μη εξάγων ανταγωνιστής (σκέψη 66 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης).

52 Από τα προεκτεθέντα συνάγεται ότι το Πρωτοδικείο, χωρίς να περιοριστεί στη διαπίστωση της ύπαρξης απλής ανταγωνιστικής σχέσης μεταξύ των μελών της ΒΑΑ και των μη υποκείμενων στον φόρο επιχειρήσεων, καλώς εξέτασε αν το επίμαχο κρατικό μέτρο ήταν ικανό να θίξει την ανταγωνιστικότητα ορισμένων μελών της ΒΑΑ και αν ο επηρεασμός αυτό προσελάμβανε ουσιώδη χαρακτήρα.

53 Σε αντίθεση προς τους ισχυρισμούς της Επιτροπής, δεν προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου ότι παρόμοιο ειδικό καθεστώς, χαρακτηρίζον «πρόσωπο που δεν είναι αποδέκτης αποφάσεως», κατά την έννοια της προπαρατεθείσας αποφάσεως Plaumann κατά Επιτροπής, έναντι οποιουδήποτε άλλου επιχειρηματία, πρέπει να συνάγεται κατ' ανάγκη από στοιχεία όπως είναι η σημαντική μείωση του κύκλου εργασιών, μη αμελητέες οικονομικές απώλειες ή ακόμη σημαντική μείωση των μεριδίων αγοράς κατόπιν της χορηγήσεως της εν λόγω ενισχύσεως. Η χορήγηση κρατικής ενισχύσεως μπορεί να θίγει την ανταγωνιστικότητα ενός επιχειρηματία και με άλλους τρόπους, ιδίως συνεπαγόμενη διαφυγόν κέρδος ή λιγότερο ευνοϊκή εξέλιξη από εκείνη που θα μπορούσε να σημειωθεί ελλείψει μιας τέτοιας ενισχύσεως. Ομοίως, ο βαθμός εντάσεως ενός τέτοιου επηρεασμού δύναται να ποικίλλει ανάλογα με μεγάλο αριθμό παραγόντων όπως, ιδίως, τη δομή της επίδικης αγοράς ή τη φύση της εν λόγω

ενισχύσεως. Υπό την έννοια αυτή, η απόδειξη του ότι επηρεάζεται ουσιωδώς η θέση ανταγωνιστή στην αγορά δεν μπορεί να περιορίζεται στην υποβολή ορισμένων στοιχείων ενδεικτικών μιας ελαττώσεως των εμπορικών ή οικονομικών επιδόσεων του (προαναφερθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Lenzing, σκέψεις 34 και 35).

54 Η Επιτροπή προσάπτει περαιτέρω στο Πρωτοδικείο ότι έκρινε ότι η ΒΑΑ θίγεται ουσιωδώς, αν και η κατάστασή της ουδόλως διαφέρει από την κατάσταση πλειόνων άλλων επιχειρήσεων, ενώ έπρεπε να εφαρμόσει ένα πιο αυστηρό κριτήριο προκειμένου να στοιχειοθετήσει επίδραση της ανταγωνιστικότητας της αναιρεσείουσας έναντι ενός γενικού καθεστώτος ενισχύσεων όπως το επίμαχο.

55 Ωστόσο, όπως επισημάνθηκε με τη σκέψη 35 της παρούσας απόφασης, από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι, είτε είναι ατομική είτε γενική η φύση της επίμαχης ενίσχυσης, ο προσφεύγων, όταν αμφισβητεί τη βασιμότητα της απόφασης που εκτιμά αυτή καθεαυτή την ενίσχυση, οφείλει να αποδείξει ότι υπάγεται σε «ειδικό καθεστώς» κατά την έννοια της προαναφερθείσας απόφασης Plaumann κατά Επιτροπής, πράγμα που συμβαίνει ιδίως όταν η θέση του προσφεύγοντος στην οικεία αγορά θίγεται ουσιωδώς από την ενίσχυση που αποτελεί αντικείμενο της επίμαχης απόφασης (βλ., μεταξύ άλλων, προαναφερθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, σκέψη 70).

56 Αν αποδειχθεί ότι η θέση της προσφεύγουσας επιχείρησης θίγεται ουσιωδώς, το γεγονός ότι ακαθόριστος αριθμός ανταγωνιστών μπορεί, ενδεχομένως, να επικαλεστεί ανάλογη βλάβη δεν κωλύει το παραδεκτό της προσφυγής της. Όπως άλλωστε επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 65 των προτάσεών του, άμεσος σκοπός του AGL είναι να έχει επίπτωση στη δομή της επίμαχης αγοράς, μετακυλίνοντας μέρος της ζήτησης αδρανών υλικών από τα πρωτογενή αδρανή υλικά σε υποκατάστατά τους, με αποτέλεσμα ο φόρος αυτός να σκοπεύει ακριβώς να επηρεάσει την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην αγορά.

- 57 Επομένως, το Πρωτοδικείο δεν υπέπεσε σε νομική πλάνη κατά την εξέταση της προϋπόθεσης να θίγεται ατομικά η προσφεύγουσα.
- 58 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, πρέπει να απορριφθεί το δεύτερο σκέλος του ισχυρισμού περί απαραδέκτου. Ως εκ τούτου, η αίτηση ανταναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της.

Επί της αιτήσεως αναιρέσεως

- 59 Η ΒΑΑ, προς στήριξη της αιτήσεώς της αναιρέσεως, επικαλείται έξι λόγους. Προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι υπέπεσε σε νομική πλάνη:

— εκτιμώντας ότι υπάρχει κρατική ενίσχυση κατά τρόπο μη αντικειμενικό,

— μη εφαρμόζοντας τον ορθό «κανόνα ελέγχου»,

— εκτιμώντας εσφαλμένως τη «φύση και τη γενική οικονομία» του AGL,

— όσον αφορά την απαλλαγή των εξαγωγών,

- κρίνοντας ότι η Επιτροπή δεν όφειλε να κινήσει την επίσημη διαδικασία εξέτασης,

- κρίνοντας ότι η επίμαχη απόφαση είναι επαρκώς αιτιολογημένη.

Επί του πρώτου λόγου, αντλούμενου από εσφαλμένη εκτίμηση ότι υπάρχει κρατική ενίσχυση

- ⁶⁰ Η ΒΑΑ προβάλλει τρεις αιτιάσεις προς στήριξη του λόγου αυτού. Καταρχάς, το Πρωτοδικείο δεν εφάρμοσε μια αντικειμενική έννοια της κρατικής ενίσχυσης, όπως προκύπτει ειδικότερα από τη σκέψη 117 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης. Στη συνέχεια, το Πρωτοδικείο κακώς διέκρινε, με τις σκέψεις 120 και 121 της απόφασης αυτής, την υπό κρίση υπόθεση από τα επίμαχα πραγματικά περιστατικά στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 8ης Νοεμβρίου 2001, C-143/99, Adria-Wien Pipeline και Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke (Συλλογή 2001, σ. I-8365). Τέλος, το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε νομική πλάνη κρίνοντας ότι ένας περιβαλλοντικός φόρος δεν είναι επιλεκτικός όταν πλήττει συγκεκριμένο τομέα χωρίς να οριοθετεί επακριβώς τον τομέα αυτόν.

Επί του πρώτου και του δευτέρου σκέλους του πρώτου λόγου αναιρέσεως

- ⁶¹ Το πρώτο και το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως πρέπει να συνεξετασθούν, δεδομένου ότι είναι αλληλοσυναρτώντα.

— Επιχειρήματα των διαδίκων

- 62 Η ΒΑΑ υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο εκτίμησε ότι υπάρχει κρατική ενίσχυση κατά τρόπο μη αντικειμενικό. Κατά πάγια νομολογία, φορολογικό μέτρο που εφαρμόζεται επιλεκτικώς σε παρόμοιους ως προς τον επιδιωκόμενο σκοπό τομείς συνιστά κρατική ενίσχυση (βλ., σχετικώς, απόφαση της 17ης Ιουνίου 1999, C-75/97, Βέλγιο κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. I-3671, σκέψη 31).
- 63 Το γεγονός ότι ένα φορολογικό μέτρο επιδιώκει σκοπούς γενικής πολιτικής δεν αποκλείει τον χαρακτηρισμό ενός μέτρου ως κρατικής ενίσχυσης. Επομένως, οι διαφοροποιήσεις ενός περιβαλλοντικού φόρου μπορούν να μη συνιστούν κρατική ενίσχυση μόνον εφόσον δικαιολογούνται από τη σύμφυτη με τον φόρο λογική της προστασίας του περιβάλλοντος.
- 64 Κατά την ΒΑΑ, το Πρωτοδικείο ακολούθησε διαφορετική προσέγγιση με τη σκέψη 117 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης που επιβεβαιώνεται με τις σκέψεις 115 και 128 της ίδιας απόφασης και από την οποία προκύπτει ότι δεν υπάρχει επιλεκτικότητα αν κράτος μέλος επιβάλλει περιβαλλοντικούς φόρους σε ορισμένους τομείς ή επί ορισμένων ειδικών αγαθών ή υπηρεσιών, ενώ δεν επιβάλλει τους φόρους αυτούς σε βάρος του συνόλου παραπλήσιων δραστηριοτήτων που έχουν «παρόμοια επίπτωση» στο περιβάλλον ή σε βάρος του συνόλου των τομέων εκμετάλλευσης των λατομείων και ορυχείων που έχουν την «ίδια επίπτωση» στο περιβάλλον.
- 65 Με άλλα λόγια, το Πρωτοδικείο έκρινε ρητώς ότι οι επιχειρήσεις που υπόκεινται στον φόρο και οι επιχειρήσεις που δεν υπόκεινται σε αυτόν βρίσκονται σε παρόμοια κατάσταση υπό το φως του περιβαλλοντικού σκοπού που επιδιώκει το επίμαχο μέτρο, χωρίς ωστόσο να αποφανθεί ότι οι διαφορές αυτές συνεπάγονται επιλεκτικότητα και συνιστούν κρατική ενίσχυση, και μάλιστα ακόμη κι αν, όπως έκρινε το Πρωτοδικείο με τη σκέψη 128 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, η επιλογή αιτιολογείται από τη μέριμνα κατοχυρώσεως της διεθνούς ανταγωνιστικότητας ορισμένων τομέων.

- 66 Εξάλλου, το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε νομική πλάνη με τις σκέψεις 120 και 121 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, διακρίνοντας την υπό κρίση υπόθεση από τα επίμαχα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης επί της οποίας εκδόθηκε η προαναφερθείσα απόφαση Adria-Wien Pipeline και Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke, η οποία αφορά έκπτωση φόρου επί της καταναλώσεως ηλεκτρικού και φυσικού αερίου υπέρ ορισμένων επιχειρήσεων.
- 67 Συναφώς, η ΒΑΑ ισχυρίζεται ότι σημασία έχει μόνον το αποτέλεσμα των φορολογικών μέτρων και ότι δεν υπάρχει διαφορά μεταξύ συγκεκριμένης φοροαπαλλαγής που καθορίζεται κατά γενικό τρόπο και αποκλεισμού από το πεδίο εφαρμογής αυστηρώς καθορισμένου φόρου. Το αποτέλεσμα είναι το ίδιο καθόσον ευνοούνται ορισμένες επιχειρήσεις ή ορισμένες παραγωγές.
- 68 Η αναιρεσείουσα, προς στήριξη της επιχειρηματολογίας της, ισχυρίζεται ότι τα λατομεία και τα ορυχεία από τα οποία εξορύσσονται υλικά όπως σχιστόλιθος, καολίνη, άργιλος αγγειοπλαστικής, άνθρακας και λιγνίτης αποκλείστηκαν από το πεδίο εφαρμογής του AGL προκειμένου ειδικότερα να προστατευθεί η διεθνής ανταγωνιστικότητά τους.
- 69 Η Επιτροπή και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου αντικρούουν τους ισχυρισμούς αυτούς.
- 70 Ο ισχυρισμός ότι φορολογικό μέτρο που εφαρμόζεται επιλεκτικώς σε παρόμοιους τομείς πρέπει να χαρακτηριστεί «κρατική ενίσχυση» δεν βρίσκει έρεισμα ούτε στη σκέψη 31 της προαναφερθείσας απόφασης Βέλγιο κατά Επιτροπής, ούτε στη νομολογία γενικότερα. Ένας περιβαλλοντικός φόρος όπως ο AGL αποτελεί εξαιρετική επιβάρυνση και δεν ευνοεί επιλεκτικώς ορισμένες επιχειρήσεις, αλλά μάλλον θίγει επιλεκτικώς τους παραγωγούς αδρανών υλικών. Όλες οι επιχειρήσεις του Ηνωμένου Βασιλείου πλην των παραγωγών αδρανών υλικών δεν υπόκεινται στον φόρο αυτόν, οπότε το συγκεκριμένο «πλεονέκτημα» δεν είναι επιλεκτικό σε καμία περίπτωση.

- 71 Κατά την Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, ο περιβαλλοντικός φόρος διακρίνεται από τις φοροελαφρύνσεις, αφού ο φόρος αποτελεί εξαιρετική επιβάρυνση ενός τομέα δραστηριότητας, ενώ η φοροελάφρυνση αποτελεί επιλεκτικό πλεονέκτημα κατά παρέκκλιση του κανονικού συστήματος επιβαρύνσεων των επιχειρήσεων.
- 72 Το Πρωτοδικείο έκρινε ότι οι προβαλλόμενες ανακολουθίες δικαιολογούνται από τη λογική και τους σκοπούς του AGL όπως καθορίζονται από το Ηνωμένο Βασίλειο. Η Επιτροπή δεν μπορεί να υποκαταστήσει κράτος μέλος ως προς τον καθορισμό των επιδιωκόμενων περιβαλλοντικών σκοπών διαμέσου αυτόνομου φορολογικού μέτρου όπως είναι ο περιβαλλοντικός φόρος.
- 73 Σε αντίθεση προς τους ισχυρισμούς της ΒΑΑ, το Πρωτοδικείο δεν ακολούθησε, με τη σκέψη 117 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, μια μη αντικειμενική έννοια της κρατικής ενίσχυσης αλλά υπενθύμισε το περιεχόμενο του άρθρου 6 ΕΚ που ορίζει ότι οι απαιτήσεις της περιβαλλοντικής προστασίας πρέπει να ενταχθούν στις κοινοτικές πολιτικές του άρθρου 3 ΕΚ στις οποίες περιλαμβάνεται η πολιτική ανταγωνισμού.
- 74 Η Επιτροπή προσθέτει ότι, σε αντίθεση προς τους ισχυρισμούς της ΒΑΑ, το Πρωτοδικείο δεν προσπάθησε, με τη σκέψη 115 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, να δικαιολογήσει την απαλλαγή από τον AGL που χορηγείται υπέρ ορισμένων προϊόντων ή επιχειρήσεων, που, αναλόγως των επιδιωκόμενων από το επίμαχο φορολογικό μέτρο σκοπών, θα έπρεπε να υπόκεινται στον φόρο αυτόν. Το Πρωτοδικείο αναφέρθηκε περισσότερο στην ευχέρεια κάθε κράτους μέλους να καθορίζει, στην παρούσα φάση του κοινοτικού δικαίου, τους πρωταρχικούς σκοπούς που επιθυμεί να επιδώξει στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος διαμέσου θεσπίσεως περιβαλλοντικών φόρων.
- 75 Η Επιτροπή, προς αντίκρουση των ενστάσεων της ΒΑΑ σχετικά με τη σκέψη 128 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, παρατηρεί ότι το ζήτημα αν ένα μέτρο συνιστά

κρατική ενίσχυση πρέπει να εξετασθεί βάσει των αποτελεσμάτων του μέτρου και όχι σε συνάρτηση με τις αιτίες ή τους σκοπούς του. Εξάλλου, η αναιρεσείουσα παραβλέπει για μια ακόμη φορά το γεγονός ότι ένας φόρος συνιστά μειονέκτημα και όχι πλεονέκτημα, λόγος για τον οποίο τα κράτη μέλη είναι καταρχήν ελεύθερα να μην επιβάλλουν εξαιρετικές φορολογικές επιβαρύνσεις στις επιχειρήσεις τους.

- 76 Εξάλλου, το Πρωτοδικείο καλώς διέκρινε την υπό κρίση υπόθεση από την υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η προαναφερθείσα απόφαση *Adria-Wien Pipeline* και *Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke*. Λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων, τους περιβαλλοντικούς σκοπούς που επιδίωκε το επίμαχο στην υπόθεση αυτή μέτρο, ο περιορισμός της έκπτωσης του επίμαχου φόρου στον τομέα της βιοτεχνίας, με εξαίρεση τον τομέα των υπηρεσιών, δεν μπορούσε να δικαιολογηθεί από τη φύση ή τη γενική οικονομία του συστήματος.
- 77 Παρόμοια αντιπαράθεση δεν υπάρχει στην υπό κρίση υπόθεση. Αν και, στην υπόθεση αυτή, δεν αμφισβητείται ότι η εξόρυξη άνθρακα ή λιγνίτη μπορεί επίσης να έχει ορισμένες περιβαλλοντικές επιπτώσεις, δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι οι επιπτώσεις αυτές είναι οι ίδιες με τις επιπτώσεις της εξόρυξης αδρανών υλικών και ότι, κατά συνέπεια, είναι αναγκαία η επιβολή της ίδιας φορολογικής επιβάρυνσης. Ο αποκλεισμός παρόμοιων δραστηριοτήτων από το πεδίο εφαρμογής του φόρου συνάδει με τη γενική οικονομία του φόρου.
- 78 Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου προσθέτει ότι, στην προαναφερθείσα απόφαση *Adria-Wien Pipeline* και *Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke*, επρόκειτο περί επιλεκτικής απαλλαγής από περιβαλλοντικό φόρο που έπρεπε να επιβληθεί. Με άλλα λόγια, επρόκειτο για επιλεκτικό πλεονέκτημα, ενώ ο αποκλεισμός ορισμένων τομέων δραστηριοτήτων από το πεδίο εφαρμογής του AGL αποτελεί συνισταμένη της λογικής και του πεδίου εφαρμογής του φόρου αυτού και όχι απαλλαγή από φόρο που έπρεπε να επιβληθεί.

— Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 79 Η ΒΑΑ, με το πρώτο και το δεύτερο σκέλος του λόγου αυτού, υποστηρίζει ότι η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση αντίκειται στο άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ, καθόσον το Πρωτοδικείο, παρά τη διαπίστωση ότι οι υποκείμενες και μη στον AGL επιχειρήσεις βρίσκονται σε παρόμοια κατάσταση όσον αφορά τον επιδιωκόμενο από τον φόρο αυτόν περιβαλλοντικό σκοπό, αποφάνθηκε ότι το επίμαχο μέτρο δεν είναι επιλεκτικό. Συναφώς, η ΒΑΑ αναφέρεται στις σκέψεις 115, 117 και 128 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης. Βάλλει επίσης κατά των σκέψεων 120 και 121 της απόφασης αυτής με τις οποίες το Πρωτοδικείο κακώς διέκρινε την υπό κρίση υπόθεση από τα επίμαχα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης επί της οποίας εκδόθηκε η προαναφερθείσα απόφαση *Adria-Wien Pipeline* και *Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke*.
- 80 Οι σκέψεις της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης που αφορά το σκέλος αυτό του πρώτου λόγου διατυπώνονται ως εξής:

«115 Προέχει να υπογραμμιστεί συναφώς ότι είναι θεμιτό τα κράτη μέλη, τα οποία διατηρούν, στην παρούσα φάση εξελίξεως του κοινοτικού δικαίου, ελλείψει συντονισμού στον τομέα αυτόν, την αρμοδιότητά τους σε θέματα περιβαλλοντικής πολιτικής, να θεσπίζουν τομεακούς περιβαλλοντικούς φόρους, προκειμένου να επιτυγχάνουν ορισμένους περιβαλλοντικούς στόχους οι οποίοι προαναφέρθηκαν στην προηγούμενη σκέψη. Τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα ιδίως σε επίπεδο εξισορροπήσεως των διαφόρων διακυβευομένων συμφερόντων, ορισμού των προτεραιοτήτων τους σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος και επακόλουθου καθορισμού των αγαθών ή υπηρεσιών που αποφασίζουν να επιβαρύνουν με περιβαλλοντικό φόρο. Εξ αυτού έπεται, ότι, καταρχήν, το γεγονός απλώς και μόνον ότι ένας περιβαλλοντικός φόρος συνιστά περιπτώσιολογικό μέτρο, το οποίο στοχεύει ορισμένα ειδικά αγαθά ή υπηρεσίες και δεν είναι δυνατόν να ανάγεται σε γενικό σύστημα φορολογήσεως εφαρμοστέο επί του συνόλου των παρεμφερών δραστηριοτήτων που έχουν ισοδύναμη επίπτωση στο περιβάλλον, δεν είναι ικανό να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι οι παρεμφερείς δραστηριότητες, οι οποίες δεν υπόκεινται στον εν λόγω περιβαλλοντικό φόρο, απολαύουν επιλεκτικό πλεονέκτημα.

[...]

- 117 [Εντός του νομικού αυτού πλαισίου,] δεδομένου ότι οι περιβαλλοντικοί φόροι συνιστούν εκ φύσεως ειδικά μέτρα θεσπιζόμενα από τα κράτη μέλη εντός των ορίων της περιβαλλοντικής πολιτικής τους, ενός τομέα για τον οποίο εξακολουθούν να είναι αρμόδια ελλείψει μέτρων εναρμονίσεως, εναπόκειται στην Επιτροπή, κατά την εκτίμηση ενός περιβαλλοντικού φόρου υπό το φως των αφορώντων τις κρατικές ενισχύσεις κοινοτικών κανόνων, να λάβει υπόψη τις συνδεόμενες με την προστασία του περιβάλλοντος κατά το άρθρο 6 ΕΚ απαιτήσεις. Πράγματι, το οικείο άρθρο προβλέπει ότι οι σχετικές απαιτήσεις πρέπει να ενταχθούν στον καθορισμό και στην εφαρμογή ιδίως ενός καθεστώτος διασφαλίζοντος ότι δεν νοθεύεται εντός της κοινής αγοράς ο ανταγωνισμός.

[...]

- 120 Συναφώς, η υπό κρίση διαφορά διακρίνεται από τη διαφορά επί της οποίας εκδόθηκε η μνημονεύμενη από την προσφεύγουσα προπαρατεθείσα απόφαση Adria-Wien Pipeline και Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke. Με την απόφασή του εκείνη, το Δικαστήριο είχε κληθεί να εξετάσει όχι την οριοθέτηση του καθ' ύλη πεδίου εφαρμογής ενός περιβαλλοντικού φόρου, όπως εν προκειμένω, αλλά τη μερική απαλλαγή από την καταβολή ενός παρόμοιου φόρου —ο οποίος θεσπίστηκε στην περίπτωση εκείνη στο πλαίσιο του Strukturanpassungsgesetz (αυστριακού νόμου περί της προσαρμογής των δομών) του 1996, επί της καταναλώσεως φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενεργείας εκ μέρους των επιχειρήσεων— η οποία είχε προβλεφθεί μόνον υπέρ των επιχειρήσεων παραγωγής ενσωμάτων αγαθών.
- 121 Με την ανωτέρω απόφαση, επομένως, η αμφισβητούμενη διαφοροποίηση δεν αναγόταν στον τύπο προϊόντος υποκειμένου στο συγκεκριμένο οικολογικό φόρο, αλλά στους επαγγελματικούς χρήστες ανάλογα με το αν ασκούσαν τις δραστηριότητές τους ή όχι στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα της εθνικής οικονομίας. Το Δικαστήριο αναγνώρισε ότι η χορήγηση πλεονεκτημάτων στις

επιχειρήσεις, η κύρια δραστηριότητα των οποίων έγκειται στην παραγωγή ενσωμάτων αγαθών, δεν δικαιολογούνταν από τη φύση ή τη γενική οικονομία του εγκαθιδρυθέντος δυνάμει του Strukturangepassungsgesetz φορολογικού συστήματος. Το Δικαστήριο έκρινε κατ' ουσίαν ότι, στον βαθμό κατά τον οποίο η κατανάλωση ενεργείας από τον τομέα των παραγωγών ενσώματα αγαθά επιχειρήσεων, καθώς και από τον τομέα των παρεχουσών υπηρεσίες επιχειρήσεων, ήταν το ίδιο επιζήμια για το περιβάλλον, οι βάσει του Strukturangepassungsgesetz εκτιμήσεις οικολογικής φύσεως δεν δικαιολογούσαν διαφορετική μεταχείριση των δύο αυτών τομέων. Υπό τη συγκυρία αυτή, το Δικαστήριο απέρριψε ιδίως το επιχείρημα της Αυστριακής Κυβερνήσεως, εμπνεόμενο από την ιδέα της κατοχυρώσεως της ανταγωνιστικότητας των παραγωγών ενσώματα αγαθά επιχειρήσεων, σύμφωνα με το οποίο η μερική επιστροφή των επιδίκων περιβαλλοντικών φόρων στις εν λόγω και μόνον επιχειρήσεις δικαιολογούνταν από το γεγονός ότι θίγονταν αναλογικώς περισσότερο από τις λοιπές λόγω των οικείων φόρων (σκέψεις 44, 49 και 52 της αποφάσεως).

[...]

- 128 [Πρώτον,] επιβάλλεται η διαπίστωση ότι τα υλικά που διατίθενται στο εμπόριο προς χρήση άλλη εκείνης των αδρανών υλικών δεν εμπίπτουν στον τομέα τον οποίο πλήττει ο AGL. Σε αντίθεση προς την άποψη της προσφεύγουσας, η απαλλαγή τους, επομένως, δεν έχει οποιονδήποτε κατά παρέκκλιση χαρακτήρα έναντι του συστήματος του οικείου περιβαλλοντικού φόρου. Ειδικότερα, η απόφαση επιβολής ενός περιβαλλοντικού φόρου αποκλειστικά και μόνον στον τομέα των αδρανών υλικών —και όχι εν γένει στο σύνολο των τομέων εκμεταλλεύσεως των λατομείων και των ορυχείων που έχουν τον ίδιο αντίκτυπο επί του περιβάλλοντος με την εξόρυξη των αδρανών υλικών— ανήκει στην αρμοδιότητα του οικείου κράτους μέλους να προσδιορίζει τις αρμοδιότητές του σε θέματα οικονομικής, φορολογικής και περιβαλλοντικής πολιτικής. Παρόμοια επιλογή, ακόμη και αν αιτιολογείται από τη μέριμνα κατοχυρώσεως της διεθνούς ανταγωνιστικότητας ορισμένων τομέων, δεν παρέχει επομένως την ευχέρεια αμφισβήτησεως της ακολουθίας του AGL σε σχέση με τους επιδιωκόμενους περιβαλλοντικούς στόχους (βλ. ανωτέρω σκέψη 115).»

- 81 Προκειμένου να δοθεί απάντηση στις αιτιάσεις της αναιρεσείουσας, υπενθυμίζεται η νομολογία του Δικαστηρίου όσον αφορά την εκτίμηση της προϋποθέσεως του επιλεκτικού χαρακτήρα, ο οποίος αποτελεί συστατικό στοιχείο της έννοιας της κρατικής ενισχύσεως (απόφαση της 6ης Σεπτεμβρίου 2006, C-88/03, Πορτογαλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. I-7115, σκέψη 54).
- 82 Το άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ απαγορεύει τις κρατικές ενισχύσεις που «ευνοούν ορισμένες επιχειρήσεις ή ορισμένους κλάδους παραγωγής», ήτοι τις επιλεκτικές ενισχύσεις. Προκειμένου να εκτιμηθεί ο επιλεκτικός χαρακτήρας ενός μέτρου, πρέπει να εξετασθεί αν, στο πλαίσιο συγκεκριμένου νομικού συστήματος, το μέτρο αυτό συνιστά πλεονέκτημα για ορισμένες επιχειρήσεις έναντι άλλων που τελούν σε συγκρίσιμη πραγματική και νομική κατάσταση (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 13ης Φεβρουαρίου 2003, C-409/00, Ισπανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. I-1487, σκέψη 47⁸προαναφερθείσα απόφαση Πορτογαλία κατά Επιτροπής, σκέψη 54, και απόφαση της 11ης Σεπτεμβρίου 2008, C-428/06 έως 434/06, UGT-Rioja κ.λπ., Συλλογή 2008, σ. I-6747, σκέψη 46).
- 83 Κατά πάγια επίσης νομολογία, η έννοια της κρατικής ενισχύσεως δεν αναφέρεται στα κρατικά μέτρα που εισάγουν διαφοροποίηση μεταξύ επιχειρήσεων και είναι, ως εκ τούτου, εκ πρώτης όψεως επιλεκτικής εφαρμογής, όταν η διαφοροποίηση αυτή προκύπτει από τη φύση ή την οικονομία του συστήματος επιβαρύνσεων στο οποίο εντάσσονται (βλ. σχετικώς, μεταξύ άλλων, προαναφερθείσες αποφάσεις Adria-Wien Pipeline και Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke, σκέψη 42, και Πορτογαλία κατά Επιτροπής, σκέψη 52).
- 84 Εξάλλου, το Δικαστήριο έχει επανειλημμένα κρίνει ότι ο σκοπός που επιδιώκουν οι κρατικές παρεμβάσεις δεν αρκεί για να αποκλείεται εκ προοιμίου ο χαρακτηρισμός τους ως κρατικών ενισχύσεων υπό την έννοια του άρθρου 87 ΕΚ (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 26ης Σεπτεμβρίου 1996, C-241/94, Γαλλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. I-4551, σκέψη 21⁸της 29ης Απριλίου 1999, C-342/96, Ισπανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. I-2459, σκέψη 23, και προαναφερθείσα απόφαση Βέλγιο κατά Επιτροπής, σκέψη 25).

- 85 Ειδικότερα, το άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ δεν κάνει διάκριση μεταξύ των αιτιών ή των στόχων των κρατικών παρεμβάσεων, αλλά τις ορίζει σε συνάρτηση με τα αποτελέσματά τους (απόφαση της 29ης Φεβρουαρίου 1996, C-56/93, Βέλγιο κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. I-723, σκέψη 79—προαναφερθείσες αποφάσεις Γαλλία κατά Επιτροπής, σκέψη 20—της 17ης Ιουνίου 1999, Βέλγιο κατά Επιτροπής, σκέψη 25, και της 13ης Φεβρουαρίου 2003, Ισπανία κατά Επιτροπής, σκέψη 46).
- 86 Υπό το φως της νομολογίας αυτής συναγεται ότι το Πρωτοδικείο δεν έλαβε υπόψη του το άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ, όπως ερμηνεύεται από το Δικαστήριο, καθόσον έκρινε, με τη σκέψη 115 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα κατά την εξισορρόπηση των διαφόρων διακυβευομένων συμφερόντων να καθορίζουν τις προτεραιότητές τους σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος και, κατά συνέπεια, να προσδιορίζουν τα αγαθά ή τις υπηρεσίες που αποφασίζουν να επιβαρύνουν με περιβαλλοντικό φόρο, ούτως ώστε το γεγονός ότι ένας περιβαλλοντικός φόρος δεν επιβάλλεται στο σύνολο των παρεμφερών δραστηριοτήτων που έχουν ισοδύναμη επίπτωση στο περιβάλλον να μην είναι ικανό να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι οι παρεμφερείς δραστηριότητες, οι οποίες δεν υπόκεινται στον εν λόγω περιβαλλοντικό φόρο, τυγχάνουν επιλεκτικού πλεονεκτήματος.
- 87 Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας με το σημείο 98 των προτάσεών του, η προσέγγιση αυτή που στηρίζεται στη στάθμιση του επιδιωκόμενου περιβαλλοντικού σκοπού και μόνον, αποκλείει εκ προοιμίου το ενδεχόμενο να χαρακτηριστεί «επιλεκτικό πλεονέκτημα» η μη επιβολή του φόρου σε ορισμένες επιχειρήσεις που βρίσκονται σε συγκρίσιμη κατάσταση σε σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό και μάλιστα ανεξαρτήτως των επιπτώσεων του εν λόγω φορολογικού μέτρου, μολοντί το άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ δεν διακρίνει αναλόγως των αιτιών ή των σκοπών των κρατικών παρεμβάσεων αλλά τις αντιμετωπίζει αναλόγως των συνεπειών τους.
- 88 Το συμπέρασμα αυτό επιβάλλεται ακόμη περισσότερο σε σχέση με τη σκέψη 128 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, σύμφωνα με την οποία ενδεχόμενες διαφοροποιήσεις κατά την οριοθέτηση του πεδίου εφαρμογής του AGL σε σχέση με τους επιδιωκόμενους περιβαλλοντικούς σκοπούς μπορούν να δικαιολογηθούν ακόμη κι αν εξυπηρετούν σκοπούς που δεν έχουν σχέση με την προστασία του περιβάλλοντος όπως η προστασία της διεθνούς ανταγωνιστικότητας ορισμένων τομέων. Επομένως, η διαφοροποίηση μεταξύ επιχειρήσεων δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι δικαιολογείται από

τη φύση ή την οικονομία του συστήματος στο οποίο εντάσσεται (βλ. σχετικά, μεταξύ άλλων, προαναφερθείσα απόφαση *Adria-Wien Pipeline* και *Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke*, σκέψη 54).

- 89 Κακώς επίσης το Πρωτοδικείο διέκρινε, με τις σκέψεις 120 και 121 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, την υπό κρίση υπόθεση από την υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η προαναφερθείσα απόφαση *Adria-Wien Pipeline* και *Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke*, με την αιτιολογία ότι η τελευταία αυτή απόφαση αφορά όχι μόνον την οριοθέτηση του καθ' ύλη πεδίου εφαρμογής περιβαλλοντικού φόρου, όπως στην προκειμένη περίπτωση, αλλά τη μερική απαλλαγή ορισμένης κατηγορίας επιχειρήσεων από την καταβολή του φόρου αυτού. Ειδικότερα, το άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ αντιμετωπίζει τις κρατικές παρεμβάσεις αναλόγως των επιπτώσεών τους και επομένως ανεξαρτήτως των χρησιμοποιούμενων τεχνικών.
- 90 Βεβαίως, όπως έκρινε το Πρωτοδικείο με τη σκέψη 117 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, στην Επιτροπή εναπόκειται, κατά την εκτίμηση, υπό το πρίσμα των κοινοτικών κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων, ειδικού μέτρου όπως ο περιβαλλοντικός φόρος που επιβάλλουν τα κράτη μέλη σε τομέα στον οποίο έχουν αρμοδιότητα ελλείψει μέτρων εναρμονίσεως, να λάβει υπόψη της τις απαιτήσεις της περιβαλλοντικής προστασίας του άρθρου 6 ΕΚ, σύμφωνα με το οποίο οι εν λόγω απαιτήσεις πρέπει να ενταχθούν στον καθορισμό και την εφαρμογή, μεταξύ άλλων, ενός συστήματος που να εξασφαλίζει ότι ο ανταγωνισμός δεν θα νοθεύεται στην εσωτερική αγορά.
- 91 Υπενθυμίζεται εξάλλου ότι η προστασία του περιβάλλοντος αποτελεί έναν από τους βασικούς σκοπούς της Κοινότητας. Υπό την έννοια αυτή, το άρθρο 2 ΕΚ προβλέπει ότι η Κοινότητα έχει, μεταξύ άλλων, ως αποστολή να προάγει «υψηλό επίπεδο προστασίας και βελτίωσης της ποιότητας του περιβάλλοντος» και, προς τούτο, το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο λ', ΕΚ προβλέπει την εφαρμογή μιας «πολιτικής στον τομέα του περιβάλλοντος» (βλ. αποφάσεις της 7ης Φεβρουαρίου 1985, 240/83, *ADBHU*, Συλλογή 1985, σ. 531, σκέψη 13 της 20ής Σεπτεμβρίου 1988, 302/86, *Επιτροπή κατά Δανίας*, Συλλογή 1988, σ. 4607, σκέψη 8 της 2ας Απριλίου 1998, C-213/96, *Outokumpu*, Συλλογή 1998, σ. I-1777, σκέψη 32, και της 13ης Σεπτεμβρίου 2005, C-176/03, *Επιτροπή κατά Συμβουλίου*, Συλλογή 2005, σ. I-7879, σκέψη 41).

⁹² Πάντως, η ανάγκη να λαμβάνονται υπόψη οι απαιτήσεις της περιβαλλοντικής προστασίας, όσο θεμιτές κι αν είναι, δεν δικαιολογεί τον αποκλεισμό επιλεκτικών μέτρων, ακόμη κι αν είναι ειδικά όπως οι περιβαλλοντικοί φόροι, από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ (βλ. σχετικώς, μεταξύ άλλων, προαναφερθείσα απόφαση της 13ης Φεβρουαρίου 2003, Ισπανία κατά Επιτροπής, σκέψη 54), αφού οι περιβαλλοντικοί σκοποί μπορούν, εν πάση περιπτώσει, να ληφθούν λυσιτελώς υπόψη κατά την εκτίμηση της συμβατότητας του μέτρου κρατικής ενίσχυσης με την κοινή αγορά σύμφωνα με το άρθρο 87, παράγραφος 3, ΕΚ.

⁹³ Για τους λόγους αυτούς, είναι βάσιμο το πρώτο και το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου αναίρεσεως.

Επί του τρίτου σκέλους του πρώτου λόγου αναίρεσεως

— Επιχειρήματα των διαδίκων

⁹⁴ Κατά την ΒΑΑ, το Πρωτοδικείο δεν καθόρισε ακριβώς και αντικειμενικώς την έννοια του «τομέα των αδρανών υλικών». Η αναίρεσείουσα υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο, αφενός, κακώς έκρινε, μεταξύ άλλων, ότι ορισμένα είδη πετρωμάτων που είναι γεωλογικώς διαφορετικά, όπως ο σχιστόλιθος, ο σχίστης, ο άργιλος ή η καολίνη, δεν ανήκουν στον τομέα των αδρανών υλικών και, αφετέρου, κακώς δεν έλαβε υπόψη του τα αποδεικτικά στοιχεία που προσκόμισε σχετικώς προκειμένου να αποδείξει ότι η εκ μέρους του Πρωτοδικείου οριοθέτηση του τομέα των αδρανών υλικών δεν μπορεί να εξηγήσει τη διαφορετική φορολογική μεταχείριση επιχειρήσεων που βρίσκονται σε συγκρίσιμη κατάσταση.

95 Η Επιτροπή και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου ισχυρίζονται ότι η ΒΑΑ κακώς υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο οριοθέτησε ακριβώς τον οικείο τομέα. Εξάλλου, το Πρωτοδικείο καλώς αντελήφθη το πεδίο εφαρμογής του AGL και τους οικείους τομείς δραστηριοτήτων. Το Πρωτοδικείο έκρινε ρητώς ότι υλικά όπως, μεταξύ άλλων, ο σχιστόλιθος και ο σχίστης ανώτερης ποιότητας δεν μπορούν, καταρχήν, να χρησιμοποιούνται σαν αδρανή υλικά λόγω των φυσικών ιδιοτήτων τους. Εν πάση περιπτώσει, πρόκειται περί εκτιμήσεως πραγματικών περιστατικών εκ μέρους του Πρωτοδικείου την οποία η ΒΑΑ δεν μπορεί να αμφισβητήσει κατ' αναίρεση.

— Εκτίμηση του Δικαστηρίου

96 Από τα άρθρα 225 ΕΚ και 58, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου προκύπτει ότι το Πρωτοδικείο είναι το μόνο αρμόδιο, αφενός, για την εξακρίβωση των πραγματικών περιστατικών, εκτός αν η ανακρίβεια του περιεχομένου των διαπιστώσεων του προκύπτει από τα στοιχεία της δικογραφίας που του έχουν υποβληθεί, και, αφετέρου, για την εκτίμηση αυτών των πραγματικών περιστατικών. Όταν το Πρωτοδικείο έχει εξακριβώσει ή εκτιμήσει τα πραγματικά περιστατικά, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να ασκήσει, δυνάμει του άρθρου 225 ΕΚ, έλεγχο όσον αφορά τον νομικό χαρακτηρισμό των πραγματικών αυτών περιστατικών και τις έννομες συνέπειες που έχει συναγάγει το Πρωτοδικείο (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 6ης Απριλίου 2006, C-551/03 P, General Motors κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. I-3173, σκέψη 51, και της 22ας Μαΐου 2008, C-266/06 P, Evonik Degussa κατά Επιτροπής και Συμβουλίου, σκέψη 72).

97 Το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να εξακριβώνει τα πραγματικά περιστατικά ούτε, καταρχήν, να εξετάζει τα αποδεικτικά στοιχεία που δέχθηκε το Πρωτοδικείο σε σχέση με τα περιστατικά αυτά. Εφόσον η προσκόμιση των αποδεικτικών αυτών στοιχείων ήταν νομότυπη και τηρήθηκαν οι γενικές αρχές του δικαίου και οι διαδικαστικοί κανόνες που διέπουν τη διεξαγωγή των αποδείξεων και το βάρος αποδείξεως, το Πρωτοδικείο είναι το μόνο αρμόδιο να εκτιμά την αξία που πρέπει να προσδοθεί στα στοιχεία που του έχουν υποβληθεί. Επομένως, η ως άνω εκτίμηση δεν αποτελεί νομικό ζήτημα, υποκείμενο αφεαυτού στον έλεγχο του Δικαστηρίου, εκτός αν συντρέχει παραμόρφωση του περιεχομένου των στοιχείων αυτών (βλ., μεταξύ άλλων, προαναφερθείσες αποφάσεις General Motors κατά Επιτροπής, σκέψη 52, και Evonik Degussa κατά Επιτροπής και Συμβουλίου, σκέψη 73).

- 98 Εξάλλου, υπενθυμίζεται ότι η παραμόρφωση αυτή πρέπει να προκύπτει προδήλως από τα στοιχεία της δικογραφίας και να μη χρειάζεται να πραγματοποιηθεί νέα εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών και των αποδεικτικών στοιχείων (βλ., μεταξύ άλλων, προαναφερθείσες αποφάσεις General Motors κατά Επιτροπής, σκέψη 54, και Evonik Degussa κατά Επιτροπής και Συμβουλίου, σκέψη 74).
- 99 Η αναιρεσείουσα υποστηρίζει στην ουσία ότι κακώς το Πρωτοδικείο δεν έλαβε υπόψη του τα αποδεικτικά στοιχεία που προσκόμισε ενώπιόν του προκειμένου να αποδείξει ότι δεν υπάρχει αντικειμενικός λόγος ούτως ώστε ορισμένες κατηγορίες γεωλογικών διαφορετικών πετρωμάτων, όπως ο σχιστόλιθος, ο σχίστης, ο άργιλος ή η καολίνη, να περιλαμβάνονται στον «τομέα των αδρανών υλικών» και ότι, κατά συνέπεια, δεν υπάρχει τέτοιος τομέας που να οριοθετείται με τέτοια ακρίβεια ώστε να διακρίνεται από τους «τομείς» που δεν υπόκεινται στον φόρο.
- 100 Ωστόσο, όπως προκύπτει από τη νομολογία που υπενθυμίζεται στις σκέψεις 96 έως 98 της παρούσας απόφασης, το Πρωτοδικείο είναι μόνο αρμόδιο να ερμηνεύει τα αποδεικτικά στοιχεία και να εκτιμά την αποδεικτική τους αξία. Δεδομένου ότι ούτε αποδείχθηκε παραμόρφωση των εν λόγω αποδεικτικών στοιχείων ούτε έγινε εκ μέρους της ΒΑΑ επίκληση τέτοιου θέματος, το σκέλος αυτό του πρώτου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτο.
- 101 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, το πρώτο και το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως είναι βάσιμα, ενώ το τρίτο σκέλος του λόγου αυτού πρέπει να απορριφθεί.

Επί του δευτέρου λόγου αναιρέσεως, σχετικά με το περιεχόμενο του δικαστικού ελέγχου του Πρωτοδικείου

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 102 Η ΒΑΑ ισχυρίζεται ότι το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε νομική πλάνη περιορίζοντας τον έλεγχό του, όπως αναφέρεται στη σκέψη 118 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, στην εξακρίβωση ότι η επίμαχη απόφαση δεν βαρύνεται με πρόδηλο σφάλμα εκτιμήσεως αντί να ασκήσει πλήρη έλεγχο επί της ουσίας. Η προσέγγιση του Πρωτοδικείου που θα ήταν ενδεδειγμένη στην περίπτωση απόφασης που θα έκρινε την ενίσχυση ως ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά σύμφωνα με το άρθρο 87, παράγραφος 3, ΕΚ, δεν ενδείκνυται όταν πρόκειται περί χαρακτηρισμού ενός μέτρου ως «κρατικής ενίσχυσης» κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 16ης Μαΐου 2000, C-83/98 P, Γαλλία κατά Ladbroke Racing και Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-3271, σκέψη 25).
- 103 Κατά την ΒΑΑ, το Πρωτοδικείο, μη εφαρμόζοντας τον ορθό κανόνα ελέγχου, υπέπεσε σε νομική πλάνη που βαρύνει το σύνολο της ουσιαστικής ανάλυσης της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης. Το Πρωτοδικείο, αναφερόμενο στην «ευρεία εξουσία εκτιμήσεως» της Επιτροπής, δεν έλαβε υπόψη του το γεγονός ότι η έννοια της κρατικής ενίσχυσης είναι αντικειμενική.
- 104 Κατά την Επιτροπή και την Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, η αναιρεσείουσα παραβλέπει το γεγονός ότι το Πρωτοδικείο, με τη σκέψη 118 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, δεν κρίνει ούτε την έννοια της «ενίσχυσης» σύμφωνα με το άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ ούτε τη «συμβατότητα» κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 3, ΕΚ, αλλά μάλλον το επίπεδο ελέγχου απόφασης της Επιτροπής σύμφωνα με το άρθρο 88, παράγραφος 3, ΕΚ, περί μη κινήσεως της επίσημης διαδικασίας του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ.

- 105 Η Επιτροπή και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου ισχυρίζονται ότι το επίπεδο ελέγχου που αναφέρει το Πρωτοδικείο στη σκέψη 118 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης είναι σύμφωνο με τη νομολογία (προαναφερθείσα απόφαση Matra κατά Επιτροπής, σκέψεις 45 και 46). Το γεγονός ότι η κρατική ενίσχυση είναι αντικειμενική έννοια δεν ασκεί επιρροή στο επίπεδο αυτό του θεμελιώδους ελέγχου που έχει εφαρμογή στις αποφάσεις που λαμβάνονται σύμφωνα με το άρθρο 88, παράγραφος 3, ΕΚ.
- 106 Η Επιτροπή και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου προσθέτουν ότι οι λόγοι που πρωτοδίκως επικαλείται η ΒΑΑ σκοπούν να αποδείξουν ότι η επίμαχη απόφαση βαρύνεται από σωρεία προδήλων σφαλμάτων εκτιμήσεως.
- 107 Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου επισημαίνει, εξάλλου, ότι, εν πάση περιπτώσει, το Πρωτοδικείο δεν αρκέστηκε σε περιορισμένο δικαστικό έλεγχο αλλά προέβη σε εξαντλητικό έλεγχο του επίμαχου νομικού ζητήματος.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 108 Η ΒΑΑ, με τον λόγο αυτόν, προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι, μη χαρακτηρίζοντας τον AGL «κρατική ενίσχυση» κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ, άσκησε οριακό έλεγχο επί της αποφάσεως της Επιτροπής, ο οποίος περιορίστηκε στην απουσία προδήλων σφαλμάτων εκτιμήσεως.
- 109 Το Πρωτοδικείο, με τη σκέψη 118 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, έκρινε ότι, στο πλαίσιο του ελέγχου αποφάσεως της Επιτροπής περί μη κινήσεως της επίσημης διαδικασίας εξετάσεως του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ, ο κοινοτικός δικαστής οφείλει να περιορίζεται, «λαμβανομένης υπόψη της ευρείας εξουσίας εκτιμήσεως της οποίας απολαύει η Επιτροπή κατά την εφαρμογή του άρθρου 88, παράγραφος 3, ΕΚ», στον έλεγχο, πρώτον, της τηρήσεως των κανόνων διαδικασίας και αιτιολογήσεως, δεύτερον, του υποστατού των πραγματικών περιστατικών βάσει των οποίων χώρησε η

αμφισβητούμενη επιλογή, τρίτον, της μη συνδρομής πρόδηλου σφάλματος κατά την εκτίμηση των εν λόγω πραγματικών περιστατικών και, τέταρτον, της απουσίας καταχρήσεως εξουσίας.

- 110 Όπως καλώς επισήμανε η ΒΑΑ, από την ανάγνωση της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης και ιδίως των σκέψεων 134, 139, 154 ή 171 επιβεβαιώνεται ότι το Πρωτοδικείο άσκησε πράγματι περιορισμένο έλεγχο των εκτιμήσεων της Επιτροπής σχετικά με το ζήτημα αν ο AGL εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ.
- 111 Ωστόσο, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, η έννοια της κρατικής ενισχύσεως, όπως καθορίζεται στη Συνθήκη, έχει νομικό χαρακτήρα και πρέπει να ερμηνεύεται βάσει αντικειμενικών στοιχείων. Για τον λόγο αυτόν, ο κοινοτικός δικαστής οφείλει, καταρχήν και λαμβανομένων υπόψη τόσο των συγκεκριμένων στοιχείων της διαφοράς της οποίας επελήφθη όσο και του τεχνικού ή περίπλοκου χαρακτήρα των εκτιμήσεων στις οποίες προέβη η Επιτροπή, να ασκεί πλήρη έλεγχο του κατά πόσον ένα μέτρο εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ (βλ., μεταξύ άλλων, προαναφερθείσα απόφαση Γαλλία κατά Ladbroke Racing και Επιτροπής, σκέψη 25).
- 112 Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 144 των προτάσεών του, δεν δικαιολογείται το γεγονός ότι η Επιτροπή διαθέτει, κατά τη λήψη αποφάσεως βάσει του άρθρου 88, παράγραφος 3, ΕΚ, «ευρεία διακριτική ευχέρεια» σχετικά με τον χαρακτηρισμό μέτρου ως «κρατικής ενισχύσεως» κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, γεγονός που θα συνεπαγόταν ότι, σε αντίθεση προς τη νομολογία που παρατίθεται στην προηγούμενη σκέψη της παρούσας απόφασης, ο δικαστικός έλεγχος των εκτιμήσεων της Επιτροπής δεν είναι καταρχήν πλήρης.

- 113 Τούτο ισχύει ακόμη περισσότερο αφού από πάγια νομολογία προκύπτει ότι, όταν η Επιτροπή, μετά από πρώτη εξέταση στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 88, παράγραφος 3, ΕΚ, δεν μπορεί να κρίνει ούτε αν το επίμαχο κρατικό μέτρο δεν συνιστά «ενίσχυση» κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ, ούτε ότι, αν χαρακτηριστεί ενίσχυση, συμβιβάζεται με τη Συνθήκη ή όταν η διαδικασία αυτή δεν του επέτρεψε να υπερβεί όλες τις δυσχέρειες που ανέκυψαν κατά την κρίση του συμβιβαστού του εν λόγω μέτρου με την κοινή αγορά, τότε το όργανο αυτό οφείλει να κινήσει τη διαδικασία του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ «χωρίς να διαθέτει προς τούτο διακριτική ευχέρεια» (βλ. σχετικώς, μεταξύ άλλων, προαναφερθείσες αποφάσεις *Matra* κατά Επιτροπής, σκέψη 33, και Επιτροπή κατά *Sytraval* και *Brink's France*, σκέψη 39). Όπως έκρινε το Πρωτοδικείο με τη σκέψη 165 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, η υποχρέωση αυτή επιβεβαιώνεται άλλωστε ρητώς από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 4, παράγραφος 4, και 13, παράγραφος 1, του κανονισμού 659/1999.
- 114 Βεβαίως, το Δικαστήριο έχει επίσης κρίνει ότι ο δικαστικός έλεγχος είναι περιορισμένος όσον αφορά το ζήτημα αν ένα μέτρο εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ όταν οι εκτιμήσεις της Επιτροπής έχουν τεχνικό ή περίπλοκο χαρακτήρα (βλ., μεταξύ άλλων, προαναφερθείσες αποφάσεις *Γαλλία* κατά *Ladbroke Racing* και Επιτροπής, σκέψη 25 ~~Matra κατά Επιτροπής, σκέψεις 29 και 30 της 29ης Φεβρουαρίου 1996, *Βέλγιο* κατά Επιτροπής, σκέψεις 10 και 11, καθώς και *Ισπανία* κατά *Lenzing*, σκέψη 56). Ωστόσο, το Πρωτοδικείο δεν έκρινε ότι επρόκειτο περί αυτού στην προκειμένη περίπτωση.~~
- 115 Κατά συνέπεια, όπως καλώς ισχυρίζεται η ΒΑΑ, το Πρωτοδικείο, παραλείποντας να ασκήσει πλήρη έλεγχο επί των εκτιμήσεων της Επιτροπής ως προς το ζήτημα αν ο AGL εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ, υπέπεσε σε νομική πλάνη που βαρύνει το σύνολο της ουσιαστικής ανάλυσης της επίμαχης απόφασης.
- 116 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως είναι βάσιμος.

Επί του τρίτου λόγου αναιρέσεως, αντλούμενου από νομικά σφάλματα κατά την εκτίμηση της φύσης και της γενικής οικονομίας του AGL

- 117 Η ΒΑΑ ισχυρίζεται ότι το Πρωτοδικείο διέπραξε πλείονα σφάλματα κατά την εκτίμηση της φύσης και της γενικής οικονομίας του AGL. Οι ισχυρισμοί αυτοί αφορούν ανακολουθίες κατά τον οριοθέτηση του ουσιαστικού περιεχομένου του φόρου, οι οποίες οφείλονται στο γεγονός ότι δεν συμπεριλαμβάνονται ορισμένα υλικά ή προϊόντα.
- 118 Η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι η θεωρητική αιτιολόγηση των διακρίσεων του AGL δεν ανταποκρίνεται στο πραγματικό πεδίο εφαρμογής του AGL. Το Πρωτοδικείο ανέπτυξε τον δικό του συλλογισμό όσον αφορά τη φύση και τη γενική οικονομία του AGL. Με τον τρόπο αυτόν εφάρμοσε πλημμελώς τα άρθρα 88, παράγραφος 3, ΕΚ και 253 ΕΚ και αλλοίωσε το περιεχόμενο των αποδεικτικών στοιχείων που προσκομίστηκαν ενώπιόν του.
- 119 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι ο ισχυρισμός αυτός πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτος καθόσον θέτει μάλλον πραγματικά παρά νομικά ζητήματα. Η ΒΑΑ ισχυρίζεται ότι το Πρωτοδικείο παρανόησε τα πραγματικά περιστατικά και βάλλει κατά των συμπερασμάτων επί των πραγματικών περιστατικών στα οποία οδηγήθηκε το Πρωτοδικείο στο πλαίσιο του ζητήματος του πεδίου εφαρμογής του AGL. Στην ουσία, ο ισχυρισμός αυτός ισοδυναμεί με αίτηση επανεξέτασης, πράγμα που εκφεύγει της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου κατ' αναίρεση.
- 120 Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου θεωρεί επίσης ότι ο ισχυρισμός αυτός πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτος, αφού η εκ μέρους του Πρωτοδικείου εκτίμηση των αποδεικτικών στοιχείων, ο εκ μέρους του καθορισμός των πραγματικών περιστατικών και τα συμπεράσματα που εξάγει από τα αποδεικτικά στοιχεία που προσκομίζονται ενώπιόν του συνιστούν πραγματικά ζητήματα που εκφεύγουν του ελέγχου του Δικαστηρίου. Κατά το μέτρο που ο ισχυρισμός αυτός γίνει δεκτός, θα είναι προδήλως αβάσιμος. Ειδικότερα, κατά την κυβέρνηση αυτή, το Πρωτοδικείο μπορούσε νομίμως να προβεί στις πραγματικές κρίσεις στις οποίες προέβη ως προς το πεδίο εφαρμογής του AGL και οι κρίσεις αυτές αιτιολογούνται πλήρως υπό το φως των αποδεικτικών στοιχείων που προσκομίστηκαν ενώπιόν του.

Εισαγωγικές παρατηρήσεις

- 121 Υπενθυμίζεται εκ προοιμίου ότι, κατά πάγια νομολογία, από τα άρθρα 225 ΕΚ, 58, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου και 112, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, προκύπτει ότι η αίτηση αναίρεσεως πρέπει να παραθέτει επακριβώς τα επικρινόμενα σημεία της αποφάσεως της οποίας ζητείται η αναίρεση, καθώς και τα νομικά επιχειρήματα που στηρίζουν κατά τρόπο συγκεκριμένο το αίτημα αυτό (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 19ης Ιανουαρίου 2006, C-240/03 P, *Comunità montana della Valnerina κατά Επιτροπής*, Συλλογή 2006, σ. I-731, σκέψη 105).
- 122 Δεν πληροί τις επιταγές περί αιτιολογήσεως που απορρέουν από τις διατάξεις αυτές αίτηση αναίρεσεως η οποία περιορίζεται στην επανάληψη ή στην κατά γράμμα παράθεση των λόγων και επιχειρημάτων που έχουν ήδη προβληθεί ενώπιον του Πρωτοδικείου, περιλαμβανομένων και εκείνων που στηρίζονται σε πραγματικούς ισχυρισμούς που έχουν ρητώς απορριφθεί από αυτό. Μια τέτοια αίτηση αναίρεσεως αποτελεί στην πραγματικότητα αίτηση για απλή επανεξέταση της ασκηθείσας ενώπιον του Πρωτοδικείου προσφυγής, η οποία δεν εμπίπτει στην αρμοδιότητα του Δικαστηρίου (βλ., μεταξύ άλλων, προαναφερθείσα απόφαση *Comunità montana della Valnerina κατά Επιτροπής*, σκέψη 106).
- 123 Εντούτοις, εφόσον ο αναιρεσείων αμφισβητεί την ερμηνεία ή την εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου από το Πρωτοδικείο, τα νομικά ζητήματα που εξετάστηκαν πρωτοδίκως μπορούν να αποτελέσουν εκ νέου αντικείμενο συζητήσεως κατά την εξέταση αιτήσεως αναίρεσεως. Αν ο αναιρεσείων δεν μπορούσε να στηρίξει, κατά τον τρόπο αυτόν, την αίτησή του αναίρεσεως σε λόγους και επιχειρήματα που προέβαλε ήδη ενώπιον του Πρωτοδικείου, η διαδικασία της αναίρεσεως θα στερούνταν μέρος του νοήματός της (βλ., μεταξύ άλλων, προαναφερθείσα απόφαση *Comunità montana della Valnerina κατά Επιτροπής*, σκέψη 107).
- 124 Στην προκειμένη περίπτωση πρόκειται περί αυτού, όσον αφορά τόσο το πρώτο σκέλος του υπό κρίση λόγου όσο και το δεύτερο και τρίτο σκέλος του ίδιου λόγου αναίρεσεως, με αποτέλεσμα, σε αντίθεση προς τους ισχυρισμούς της Επιτροπής, να πρέπει να γίνουν δεκτά και τα τρία σκέλη του τρίτου λόγου αναίρεσεως.

Επί του πρώτου σκέλους του τρίτου λόγου αναιρέσεως σχετικά με την υπαγωγή στον AGL ορισμένων παρθένων υλικών που δεν χρησιμοποιούνται ως αδρανή υλικά και για τα οποία δεν υπάρχουν υποκατάστατα υλικά

— Επιχειρήματα των διαδίκων

¹²⁵ Η ΒΑΑ, με το πρώτο σκέλος, προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι, με τις σκέψεις 135 και 136 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, έκρινε ότι δικαιολογείται από την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει» η επιβολή του AGL σε ορισμένα υλικά που ονομάζονται «παρθένα», όπως ο γρανίτης που χρησιμοποιείται ως σταθεροποιητής ή οι ερυθρές ψηφίδες που χρησιμοποιούνται ως επικάλυψη πεζοδρόμων, για τα οποία δεν υπάρχουν υποκατάστατα, ενώ η επίμαχη απόφαση αναφέρει ότι η άμμος, η πέτρα ή το χαλίκι που εξορύσσονται ως παρθένα υλικά απαλλάσσονται από τον φόρο όταν δεν χρησιμοποιούνται ως αδρανή υλικά καθόσον, για τις χρήσεις αυτές, δεν μπορούν να υποκατασταθούν από πιο οικολογικά υποκατάστατα υλικά.

¹²⁶ Δεδομένου ότι η επίμαχη απόφαση δέχθηκε την αδυναμία υποκατάστασης ως γεγονός ικανό να αποκλείσει από το πεδίο εφαρμογής του AGL ορισμένες χρήσεις παρθένων υλικών που σε αντίθετη περίπτωση θα υπόκεινταν στον φόρο αυτόν, το Πρωτοδικείο, στηριζόμενο στην αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει», υποκατέστησε την εκτίμηση της Επιτροπής με τη δική του κρίση προκειμένου να αιτιολογήσει τη φορολόγηση υλικών που δεν μπορούν να υποκατασταθούν. Εξάλλου, εφάρμοσε την εν λόγω αρχή επιλεκτικώς και αιτιολόγησε τα συμπεράσματά του ανεπαρκώς.

¹²⁷ Η Επιτροπή αντιτάσσει ότι η ΒΑΑ δεν λαμβάνει υπόψη το γεγονός ότι ο AGL είναι φόρος συγκεκριμένου τομέα που επιβάλλεται μόνο στον τομέα των αδρανών υλικών, πράγμα που εξηγεί ότι αναντικατάστατα προϊόντα, όπως η άμμος, η πέτρα και το χαλίκι, που ούτε πωλούνται ούτε χρησιμοποιούνται ως αδρανή υλικά, μπορούν να

απαλλαγούν από τον εν λόγω φόρο. Όταν τα ίδια αυτά προϊόντα χρησιμοποιούνται ως αδρανή υλικά, η υπαγωγή τους στον AGL εξηγείται από τον σκοπό εσωτερικοποίησης του περιβαλλοντικού κόστους λόγω παραγωγής και χρήσης παρθένων αδρανών υλικών. Επομένως το εν λόγω σκέλος είναι αβάσιμο.

— Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- ¹²⁸ Το Πρωτοδικείο, με τη σκέψη 124 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, έκρινε ότι το έγγραφο κοινοποίησης και η επίμαχη απόφαση στοχεύουν, αφενός, αμέσως, στο να μεγιστοποιηθεί η προσφυγή σε ανακυκλωμένα αδρανή υλικά ή σε άλλα προϊόντα υποκαταστάσεως σε σχέση με τα παρθένα αδρανή υλικά και στην προώθηση ορθολογικής χρήσεως των παρθένων αδρανών υλικών, ενός φυσικού και μη ανανεώσιμου πόρου και, αφετέρου, εμμέσως, στην «εσωτερικοποίηση του περιβαλλοντικού κόστους σύμφωνα με την αρχή ο ρυπαίνων πληρώνει», εξαγγέλλοντας, στο πλαίσιο του καθορισμού των στόχων του AGL, ότι «το κόστος για το περιβάλλον από την εξόρυξη των αδρανών υλικών στα οποία αναφέρεται ο φόρος περιλαμβάνει τις ηχητικές οχλήσεις, τον κονιορτό, τις προσβολές της βιοποικιλότητας και την οπτική υποβάθμιση». Το Πρωτοδικείο, με την ίδια σκέψη, προσθέτει ότι οι στόχοι αυτοί εκφράζονται ρητώς στο από 19 Φεβρουαρίου 2002 έγγραφο του Ηνωμένου Βασιλείου προς την Επιτροπή.
- ¹²⁹ Αν υποθεθεί ότι το Πρωτοδικείο υποκατέστησε με τη δική του αιτιολογία την αιτιολογία της επίμαχης απόφασης αναφερόμενο, με τη σκέψη 124 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, στην αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει» και δικαιολογώντας, με τις σκέψεις 135 και 136 της απόφασης αυτής, τη φορολόγηση προϊόντων που δεν μπορούν να υποκατασταθούν από προϊόντα υποκαταστάσεως υπό το πρίσμα του στόχου του AGL, «σκοπός του οποίου είναι η εσωτερικοποίηση του συνδεδεμένου με την παραγωγή των πρωτογενών αδρανών υλικών περιβαλλοντικού κόστους», η αιτίαση ότι το Πρωτοδικείο, με τις σκέψεις 135 και 136 της εν λόγω απόφασης, ανέπτυξε τη δική του συλλογιστική ως προς τη φύση και τη γενική οικονομία του AGL, δεν μπορεί να γίνει δεκτή, καθόσον η απόρριψη της αιτίασης που προβλήθηκε πρωτοδικώς είναι βάσιμη για άλλους λόγους (βλ., μεταξύ άλλων, προαναφερθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Sytraval και Brink's France, σκέψη 47).

130 Ειδικότερα, όπως καλώς επισήμανε η Επιτροπή, οι ισχυρισμοί της ΒΑΑ, στους οποίους το Πρωτοδικείο απάντησε με τις σκέψεις 135 και 136 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, στηρίζονται στην εσφαλμένη προϋπόθεση ότι ο αποκλεισμός παρθένων υλικών που δεν χρησιμοποιούνται ως αδρανή υλικά από το πεδίο εφαρμογής του AGL δικαιολογείται από την απουσία υλικών υποκαταστάσεως. Ωστόσο, όπως παρατηρεί και ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 108 των προτάσεών του, από το σκεπτικό της επίμαχης απόφασης προκύπτει ότι η απαλλαγή των εν λόγω υλικών εξηγείται στην πραγματικότητα από τη βούληση των βρετανικών αρχών να επιβαρύνουν με τον επίμαχο φόρο αποκλειστικά και μόνον τα αδρανή υλικά.

131 Επομένως, η αιτίαση που αντλείται από επιλεκτική εφαρμογή της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει» αλυσιτελώς προβάλλεται, η αιτιολογία δε των οικείων σκέψεων της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης δεν φαίνεται να είναι ανεπαρκής μολονότι στηρίζεται σε εσφαλμένη προϋπόθεση.

132 Υπό τις συνθήκες αυτές, το πρώτο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του.

Επί του δευτέρου σκέλους του λόγου αναιρέσεως, σχετικά με την υπαγωγή στον AGL ορισμένων παράγωγων προϊόντων από εξόρυξη πρωτογενών αναντικατάστατων υλικών που δεν υπόκεινται στον φόρο

— Επιχειρήματα των διαδίκων

133 Η ΒΑΑ, με το δεύτερο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως, βάλλει ειδικότερα κατά των κρίσεων που περιλαμβάνονται στις σκέψεις 112 και 137 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, με τις οποίες το Πρωτοδικείο απέρριψε τους ισχυρισμούς περί μη συμβατότητας προς τους σκοπούς του AGL της φορολόγησης ορισμένων παράγωγων

προϊόντων από εξόρυξη αναντικατάστατων πρωτογενών υλικών που δεν υπόκεινται στον φόρο. Κατά την ΒΑΑ, τα υποπροϊόντα αυτά δεν πρέπει να φορολογούνται αφού πρόκειται περί «δευτερογενών» αδρανών υλικών.

- 134 Το Πρωτοδικείο, με τη σκέψη 112 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, δεν ερμήνευσε ορθώς το σημείο 29 του σκεπτικού της επίμαχης απόφασης, καθόσον έκρινε ότι η έννοια των δευτερογενών αδρανών υλικών περιλαμβάνει γενικώς τα μη υποκείμενα στον φόρο υλικά. Κατά τον τρόπο αυτό, το Πρωτοδικείο υποκατέστησε την αιτιολογία της Επιτροπής με τη δική του αιτιολογία και αιτιολόγησε ανεπαρκώς τα συμπεράσματα στα οποία οδηγήθηκε.
- 135 Εξάλλου, το Πρωτοδικείο, με τη σκέψη 137 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, διέπραξε πλείονα νομικά σφάλματα καθόσον δέχθηκε την αιτιολόγηση της διάκρισης μεταξύ δευτερογενών αδρανών υλικών όσον αφορά την υπαγωγή τους στον AGL. Ειδικότερα, η ΒΑΑ προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι, πρώτον, εφάρμοσε επιλεκτικώς την περιβαλλοντική λογική της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει», δεύτερον, δέχθηκε, χωρίς την παραμικρή απόδειξη, ότι η αδυναμία περιορισμού του όγκου των υποπροϊόντων δικαιολογεί την εν λόγω διάκριση, τρίτον, στηρίζεται σε μια σχετικά μικρή διαφορά τιμής μεταξύ των αδρανών υλικών κατώτερης ποιότητας και των αναντικατάστατων προϊόντων των οποίων αποτελούν υποπροϊόντα και, τέταρτον, στο πλαίσιο αυτό, αναφέρεται εσφαλμένως στα σημεία 4.10 έως 4.15 του από 19 Φεβρουαρίου 2002 εγγράφου του Ηνωμένου Βασιλείου.
- 136 Η Επιτροπή απαντά ότι η ΒΑΑ βάλλει κατά της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης κατά το μέτρο που με αυτή κρίνεται ότι η φορολόγηση των αδρανών υλικών κατώτερης ποιότητας που είναι τα παράγωγα προϊόντα από εξόρυξη αφορολόγητων υλικών, όπως τα αδρανή υλικά από εξόρυξη ασβεστόλιθου, λαξευτού λίθου ή πυριτικής άμμου, συνάδει με τη φύση και τη γενική οικονομία του AGL.

- 137 Όσον αφορά καταρχάς την αιτίαση σχετικά με τη σκέψη 112 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, όταν η σκέψη 29 του σκεπτικού της επίμαχης απόφασης αναφέρεται στα πρωτογενή αδρανή υλικά, πρόκειται περί αναφοράς στα προϊόντα που φορολογούνται, ενώ η αναφορά σε δευτερογενή αδρανή υλικά αφορά αδρανή υλικά που απαλλάσσονται από τον φόρο και απαριθμούνται στον νόμο. Επομένως, το πραγματικό συμπέρασμα στο οποίο καταλήγει το Πρωτοδικείο, με την εν λόγω σκέψη 112, δεν βαρύνεται με πλάνη.
- 138 Όσον αφορά τη σκέψη 137 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, σε αντίθεση προς τους ισχυρισμούς της ΒΑΑ, η αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει» δεν συνεπάγεται οπωσδήποτε την υπαγωγή στον AGL των υποπροϊόντων ορισμένων άλλων προϊόντων που δεν φορολογούνται, όπως ο σχιστόλιθος, αφού από την πολιτική επιλογή των κρατών μελών εξαρτάται η επιβολή του φόρου στα προϊόντα του τομέα των αδρανών υλικών και όχι σε άλλους τομείς που δεν παράγουν συνήθως αδρανή υλικά, όπως η εξόρυξη σχιστόλιθου και των παραγώγων προϊόντων του.
- 139 Όπως έκρινε το Πρωτοδικείο με τη σκέψη 137 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, η σχετικά μικρή διαφορά τιμής μεταξύ παραγώγων αδρανών υλικών κατώτερης ποιότητας και αναντικατάστατων υλικών τα οποία είναι υποπροϊόντα των πρώτων, δικαιολογεί τη φορολόγηση των παραγώγων αδρανών υλικών προκειμένου να μειώνεται το ποσοστό αδρανών υλικών κατώτερης ποιότητας. Οι αιτιάσεις της ΒΑΑ σχετικά τόσο με την κρίση του Πρωτοδικείου περί της σχέσεως μεταξύ τιμών των επίμαχων προϊόντων όσο και με την αναφορά στο από 19 Φεβρουαρίου 2002 έγγραφο του Ηνωμένου Βασιλείου είναι αβάσιμες.

— Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 140 Η ΒΑΑ προσάπτει καταρχάς στο Πρωτοδικείο ότι, με τη σκέψη 112 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, έκρινε ότι στην επίμαχη απόφαση και ειδικότερα στο σημείο 29 του σκεπτικού της η έννοια των «δευτερογενών» αδρανών υλικών αφορά γενικώς τα μη υποκείμενα στον AGL υλικά, ενώ, στην πραγματικότητα, αφορά τα παράγωγα προϊόντα κατόπιν εξορύξεως των «πρωτογενών» υλικών που αποτελούν

το αντικείμενο της κύριας δραστηριότητας ενός λατομείου. Επομένως, το Πρωτοδικείο υποκατέστησε με τη δική του αιτιολογία την αιτιολογία της Επιτροπής.

¹⁴¹ Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, στο πλαίσιο του ελέγχου νομιμότητας, όπως προβλέπεται στο άρθρο 230 ΕΚ, το Δικαστήριο και το Πρωτοδικείο είναι αρμόδια να αποφαινούνται επί των προσφυγών λόγω αναρμοδιότητας, παραβάσεως ουσιώδους τύπου, παραβιάσεως της Συνθήκης ΕΚ ή οποιουδήποτε κανόνα δικαίου σχετικού με την εφαρμογή της ή για κατάχρηση εξουσίας. Το άρθρο 231 ΕΚ προβλέπει ότι αν μια προσφυγή είναι βάσιμη το Δικαστήριο κηρύσσει την προσβαλλόμενη πράξη άκυρη. Επομένως, το Δικαστήριο και το Πρωτοδικείο δεν μπορούν, εν πάση περιπτώσει, να υποκαταστήσουν με τη δική τους αιτιολογία αυτήν του εκδόντος την προσβαλλόμενη πράξη (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 27ης Ιανουαρίου 2000, C-164/98 P, DIR International Film κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-447, σκέψη 38).

¹⁴² Μολονότι, στο πλαίσιο προσφυγής ακυρώσεως, το Πρωτοδικείο είναι δυνατό να ωθηθεί στο να ερμηνεύσει την αιτιολογία της προσβαλλομένης πράξεως κατά τρόπο διαφορετικό από αυτόν του εκδότη της, και δη, σε ορισμένες περιπτώσεις, να απορρίψει την παρατεθείσα απ' αυτόν ρητή αιτιολογία, δεν μπορεί να ενεργήσει κατ' αυτόν τον τρόπο όταν κάτι τέτοιο δεν δικαιολογείται από κανένα ουσιαστικό στοιχείο (προαναφερθείσα απόφαση DIR International Film κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 42).

¹⁴³ Σύμφωνα με το γράμμα του σημείου 29 του σκεπτικού της επίμαχης απόφασης «ο AGL θα εισπράττεται μόνον επί των παρθένων αδρανών υλικών. Δεν θα εισπράττεται επί των αδρανών υλικών που εξορύσσονται ως υποπροϊόντα ή απόβλητα προερχόμενα από άλλα προϊόντα (δευτερογενή αδρανή υλικά) ούτε επί των ανακυκλωμένων αδρανών υλικών». Εξάλλου, η Επιτροπή, στο σημείο 32 του σκεπτικού της απόφασης αυτής, ισχυρίζεται ότι [η] δομή και το περιεχόμενο του φόρου αντανακλούν τη σαφή διάκριση μεταξύ της εξορύξεως «παρθένων» αδρανών υλικών, η οποία επάγεται ανεπιθύμητες για το περιβάλλον συνέπειες, και την παραγωγή «δευτερογενών» ή ανακυκλωμένων αδρανών υλικών, η οποία εμφανίζεται ως σημαντική συνεισφορά στην επεξεργασία των πετρωμάτων, χαλίκων και άμμου που προέρχονται από εξορύξεις, άλλες εργασίες ή επεξεργασίες που λαμβάνουν χώρα νομίμως για διάφορους σκοπούς.

- 144 Επομένως, κρίνοντας, με τη σκέψη 112 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι η Επιτροπή δέχθηκε στο σύνολο της επίμαχης απόφασης και ειδικότερα στο σημείο 29 του σκεπτικού της, ότι οι όροι «πρωτογενή αδρανή υλικά» αναφέρονται κυρίως στα «υποκείμενα στον AGL» αδρανή υλικά, ενώ οι όροι «δευτερογενή αδρανή υλικά» αναφέρονται κυρίως στα «απαλλασσόμενα» αδρανή υλικά που απαριθμούνται στον νόμο, προκειμένου να συναγάγει, μεταξύ άλλων, ότι η Επιτροπή περιορίστηκε στο να αναγγείλει στο προαναφερθέν σημείο ότι «ο AGL δεν πρόκειται να εισπραχθεί επί των παραγώγων προϊόντων ή των αποβλήτων πρώτης εξορύξεως οσάκις ο νόμος τα απαλλάσσει», το Πρωτοδικείο διέπραξε σφάλμα ερμηνείας και υποκατέστησε με τη δική του ερμηνεία την ερμηνεία που απορρέει αμέσως από την επίμαχη απόφαση, μολοντί κάτι τέτοιο δεν δικαιολογούνταν από κανένα ουσιαστικό στοιχείο.
- 145 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να γίνει δεκτή η πρώτη αιτίαση του δευτέρου σκέλους του τρίτου λόγου αναιρέσεως.
- 146 Η ΒΑΑ προσάπτει περαιτέρω στο Πρωτοδικείο ότι έκρινε δικαιολογημένη την υπαγωγή στον AGL ορισμένων προϊόντων προερχομένων από εξόρυξη μη υποκείμενων στον φόρο αυτόν υλικών. Η αναιρεσείουσα επικαλείται συναφώς υποκατάσταση αιτιολογίας, σφάλματα εκτιμήσεως και παραμόρφωση αποδεικτικών στοιχείων.
- 147 Το Πρωτοδικείο, στη σκέψη 137 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, κρίνει καταρχάς ότι «η αρχή ο ρυπαίνων πληρώνει καθιστούσε δυνατή την αιτιολόγηση της φορολόγησεως των προϊόντων που προέρχονται από την εξόρυξη μη δυναμένων να αντικατασταθούν από προϊόντα υποκαταστάσεως υλικών, ειδικότερα τη φορολόγηση των αδρανών υλικών κατώτερης ποιότητας [...], όπως προκύπτει από το από 19 Φεβρουαρίου 2002 έγγραφο των αρχών του Ηνωμένου Βασιλείου».

148 Το Πρωτοδικείο επισημαίνει περαιτέρω ότι «η φορολόγηση των οικείων προϊόντων μπορεί επίσης να δικαιολογείται εκ του στόχου —τον οποίο επίσης επικαλέστηκε το παρεμβαίνον με το προαναφερθέν έγγραφο— ο οποίος έγκειται στην προώθηση περισσότερο ορθολογιστικής εξορύξεως και επεξεργασίας των αδρανών υλικών, κατά τρόπον ώστε να μειώνεται το ποσοστό αδρανών υλικών κατώτερης ποιότητας. Πράγματι, το ποσοστό αυτό, το οποίο ποικίλει ανά λατομείο, όπως υπογραμμίζει και η προσφεύγουσα, επιδέχεται πάντως μεταβολή για το ίδιο και το αυτό λατομείο. Η Επιτροπή υπογράμμισε συναφώς, ιδίως με το υπόμνημά της αντικρούσεως, χωρίς να αντικρουστεί από την προσφεύγουσα, τη σχετικά αμελητέα διαφορά τιμής μεταξύ των αδρανών υλικών κατώτερης ποιότητας και των μη δυναμένων να αντικατασταθούν υλικών τα οποία είναι υποπροϊόντα των πρώτων».

149 Όσον αφορά καταρχάς τις αιτιάσεις που αντλούνται από το γεγονός ότι το Πρωτοδικείο δέχθηκε χωρίς την παραμικρή απόδειξη ότι η αδυναμία περιορισμού του όγκου των υποπροϊόντων δικαιολογεί τη φορολόγηση ορισμένων κατηγοριών δευτερογενών αδρανών υλικών καθόσον το Πρωτοδικείο, αφενός, κακώς στηρίχθηκε σε μια σχετικά μικρή διαφορά τιμής μεταξύ των αδρανών υλικών κατώτερης ποιότητας και των αναντικατάστατων προϊόντων των οποίων αποτελούν υπο-προϊόντα και, αφετέρου, αναφέρεται εσφαλμένως στα σημεία 4.10 έως 4.15 του από 19 Φεβρουαρίου 2002 εγγράφου του Ηνωμένου Βασιλείου, αρκεί να διαπιστωθεί ότι οι αιτιάσεις αυτές συνιστούν αμφισβήτηση πραγματικών εκτιμήσεων. Ωστόσο, κατά το μέτρο που ουδεμία παραμόρφωση των πραγματικών περιστατικών και των αποδεικτικών στοιχείων προβλήθηκε και αποδείχθηκε ενώπιον του Πρωτοδικείου, οι εν λόγω αιτιάσεις πρέπει να απορριφθούν ως απαράδεκτες.

150 Κατά τα λοιπά, διαπιστώνεται ότι η αιτιολογία του Πρωτοδικείου στηρίζεται όχι μόνο στην αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει» αλλά και στον σκοπό να ενθαρρυνθεί μια πιο ορθολογική εξόρυξη και επεξεργασία των παρθένων αδρανών υλικών που δεν αμφισβητείται ότι περιλαμβάνεται στους σκοπούς που αναφέρονται στο σημείο 31 του σκεπτικού της επίμαχης απόφασης, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να προσαφθεί υποκατάσταση αιτιολογίας εκ μέρους του Πρωτοδικείου.

- 151 Για τους λόγους αυτούς, το δεύτερο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως πρέπει να γίνει δεκτό κατά το μέτρο που αφορά τη σκέψη 112 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης και να απορριφθεί κατά τα λοιπά.

Επί του τρίτου σκέλους του τρίτου λόγου αναιρέσεως, σχετικά με την απαλλαγή ορισμένων κατηγοριών παρθένων αδρανών υλικών από τον AGL

— Επιχειρήματα των διαδίκων

- 152 Η ΒΑΑ, με το τρίτο σκέλος, προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι έκρινε δικαιολογημένη τη φοροαπαλλαγή ορισμένων κατηγοριών παρθένων αδρανών υλικών, όπως ο σχιστόλιθος, ο σχίστης, ο άργιλος αγγειοπλαστικής, ο άργιλος, η καολίνη, ο άνθρακας ή ο λιγνίτης.
- 153 Το Πρωτοδικείο υποκατέστησε με τη δική του αιτιολογία την αιτιολογία της επίμαχης απόφασης κρίνοντας, με τις σκέψεις 130, 131, 133 και 134 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι η εν λόγω απαλλαγή σκοπεί στην ενθάρρυνση της χρήσης των εν λόγω παρθένων αδρανών υλικών ως προϊόντων υποκαταστάσεως των παρθένων αδρανών υλικών που υπόκεινται στον AGL. Κατά τη ΒΑΑ, η επιδίωξη ενός τέτοιου σκοπού κλονίζει την περιβαλλοντική «φύση και γενική οικονομία» του AGL.
- 154 Η εκτίμηση του Δικαστηρίου απορρέει από παραμόρφωση των αποδείξεων που προσκομίσθηκαν κατά τη διάρκεια της διαδικασίας και ειδικότερα του από 19 Φεβρουαρίου 2002 εγγράφου του Ηνωμένου Βασιλείου και προσβάλλει τα δικαιώματα άμυνας της αναιρεσείουσας καθόσον δεν λαμβάνει υπόψη τη νέα αυτή ερμηνεία των εν λόγω αποδείξεων.

155 Η Επιτροπή παρατηρεί ότι η απαλλαγή ορισμένων πρωτογενών υλικών, όπως ο σχιστόλιθος, ο σχίστης, ο άργιλος αγγειοπλαστικής, ο άργιλος, η καολίνη, ο άνθρακας ή ο λιγνίτης, δικαιολογείται από το γεγονός ότι συνήθως δεν χρησιμοποιούνται ως αδρανή υλικά και κατά συνέπεια δεν περιλαμβάνονται στον τομέα των αδρανών υλικών, όπως έκρινε το Πρωτοδικείο με τις σκέψεις 128 και 129 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης.

156 Το Πρωτοδικείο καλώς δέχθηκε περαιτέρω, με τις σκέψεις 130, 131, 133 και 134 της εν λόγω απόφασης, ότι το Ηνωμένο Βασίλειο είναι ελεύθερο να ενθαρρύνει τη χρήση απόβλητων σχιστόλιθου και παρόμοιων υλικών ως προϊόντων υποκατάστασης των παρθένων αδρανών υλικών. Τέλος, το Πρωτοδικείο, στηριζόμενο μεταξύ άλλων στο από 19 Φεβρουαρίου 2002 έγγραφο του Ηνωμένου Βασιλείου δεν διέπραξε νομικό σφάλμα κρίνοντας, με τη σκέψη 133 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης ότι η εξόρυξη αδρανών υλικών αποτελεί την κύρια πηγή υποβάθμισης του περιβάλλοντος την οποία αφορά το μέτρο.

157 Κατά την Επιτροπή, δεν απόκειται στα κοινοτικά όργανα να εξετάζουν τη σημασία των περιβαλλοντικών προβλημάτων σε σύγκριση με άλλα παρόμοια προβλήματα που υπάρχουν στο ίδιο κράτος μέλος. Επομένως, η γνώση του ακριβούς ποσοστού της εξόρυξης αδρανών υλικών σε σχέση με τη συνολική δραστηριότητα εξόρυξης ορυκτών στο Ηνωμένο Βασίλειο ουδεμία επιρροή ασκεί στην υπό κρίση υπόθεση.

— Εκτίμηση του Δικαστηρίου

158 Το Πρωτοδικείο, με τη σκέψη 130 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, δέχεται ως δικαιολογία υπό το φως των επιδιωκόμενων περιβαλλοντικών στόχων την απαλλαγή ορισμένων υλικών, ιδίως του σχίστη και του σχιστόλιθου κακής ποιότητας, του άργιλου και των απόβλητων καολίνης και άργιλου αγγειοπλαστικής, ακόμη και αν

χρησιμοποιούνται ως αδρανή υλικά, κατά το μέτρο που, σύμφωνα με πραγματική κρίση του Πρωτοδικείου, «χρησιμοποιούνταν ελάχιστα ως αδρανή υλικά λόγω του υψηλού κόστους μεταφοράς τους».

- 159 Το Πρωτοδικείο, με την ίδια σκέψη της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, συνάγει από τα ανωτέρω ότι η μη υπαγωγή των υλικών αυτών στον AGL καθιστά δυνατή τη χρήση τους ως υποκατάστατων των παρθένων αδρανών υλικών και δύναται με τον τρόπο αυτό να συμβάλει στον εξορθολογισμό της εξόρυξης και της χρήσης τους.
- 160 Σε αντίθεση προς τους ισχυρισμούς της ΒΑΑ, το Πρωτοδικείο, με τον τρόπο αυτό, δεν υποκατέστησε το σκεπτικό της επίμαχης απόφασης, αφού ο εξορθολογισμός της εξόρυξης και της χρήσης των παρθένων αδρανών υλικών περιλαμβάνεται, όπως επισημαίνεται στη σκέψη 150 της παρούσας απόφασης, μεταξύ των στόχων που απαριθμεί η επίμαχη απόφαση.
- 161 Κατά το μέτρο που η ενθάρρυνση της χρήσης παρθένων υλικών που χρησιμοποιούνται έως σήμερα ελάχιστα ως αδρανή υλικά είναι, όπως έκρινε το Πρωτοδικείο χωρίς να διαπράξει νομικά σφάλμα, σύμφωνη με τον σκοπό εξορθολογισμού της χρήσης των αδρανών υλικών, η ενθάρρυνση της χρήσης των εν λόγω υλικών δεν κλονίζει ούτε τη φύση ούτε τη περιβαλλοντική γενική οικονομία του AGL.
- 162 Τέλος, όσον αφορά την επίκληση στο πλαίσιο αυτό παραμόρφωσης των αποδείξεων που προσκομίσθηκαν κατά τη διάρκεια της διαδικασίας και ειδικότερα του από 19 Φεβρουαρίου 2002 εγγράφου του Ηνωμένου Βασιλείου, από τα στοιχεία του φακέλου δεν προκύπτει τέτοια παραμόρφωση, με αποτέλεσμα η αιτίαση αυτή όπως και, κατά συνέπεια, η αιτίαση που αντλείται από προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας, πρέπει να απορριφθεί.

163 Συνεπώς, το τρίτο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του.

Επί του τετάρτου λόγου αναιρέσεως που αντλείται από νομικά σφάλματα κατά την εκτίμηση της απαλλαγής των εξαγωγών

164 Η ΒΑΑ ισχυρίζεται ότι το Πρωτοδικείο, κρίνοντας με τις σκέψεις 147 επ. της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης ότι η απαλλαγή από τον AGL των εξαγόμενων αδρανών υλικών δικαιολογείται από τη φύση του AGL ως «έμμεσου» φόρου, αφενός, παραβαίνει τα άρθρα 91 ΕΚ και 92 ΕΚ και την υποχρέωση αιτιολογήσεως και, αφετέρου, καθιστά δυνατή την αναδρομική βελτίωση της αιτιολογίας της επίμαχης απόφασης.

165 Πρέπει να εξετασθεί καταρχάς το δεύτερο σκέλος του λόγου αναιρέσεως αυτού.

Επί του δευτέρου σκέλους του τετάρτου λόγου αναιρέσεως

— Επιχειρήματα των διαδίκων

166 Η ΒΑΑ υποστηρίζει ότι, το Πρωτοδικείο, υιοθετώντας με τις σκέψεις 150 και 151 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης την αιτιολογία που στηρίζεται στη φύση του AGL ως έμμεσου φόρου την οποία πρόβαλε για πρώτη φορά η Επιτροπή και το Ηνωμένο

Βασιλείο ενώπιον του Πρωτοδικείου, προέβη σε αναδρομική βελτίωση της επίμαχης απόφασης, γεγονός που αντίκειται στο κοινοτικό δίκαιο (βλ., σχετικώς, απόφαση της 24ης Οκτωβρίου 1996, C-329/93, C-62/95 και C-63/95, Γερμανία κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. I-5151, σκέψεις 47 και 48).

¹⁶⁷ Ειδικότερα, η εξήγηση της Επιτροπής στο σημείο 33 του σκεπτικού της επίμαχης απόφασης προκειμένου να δικαιολογηθεί η απαλλαγή των εξαγόμενων αδρανών υλικών από τον φόρο αυτό ουδεμία επιρροή ασκεί υπό το φως της στηριζόμενης στο άρθρο 91 ΕΚ επιχειρηματολογίας την οποία προβάλλουν η Επιτροπή και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου ενώπιον του Πρωτοδικείου και η οποία κακώς συνδυάστηκε από το Πρωτοδικείο με την αιτιολογία του εν λόγω σημείου 33.

¹⁶⁸ Η Επιτροπή και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου αντιτείνουν ότι το Πρωτοδικείο, στηριζόμενο στη φύση του AGL ως έμμεσου φόρου, δεν προέβη σε «αναδρομική βελτίωση» της επίμαχης απόφασης, αλλά απλώς σε λεπτομερέστερη αιτιολογία και ανάπτυξη των λόγων του σημείου 33 του σκεπτικού της απόφασης αυτής.

¹⁶⁹ Το Πρωτοδικείο, με τη σκέψη 150 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, έκρινε ότι η στηριζόμενη στη φύση του AGL ως έμμεσου φόρου αιτιολογία πρέπει να ληφθεί υπόψη καθόσον συνδέεται με τους λόγους που εκθέτει η Επιτροπή στο σημείο 33 του σκεπτικού της επίμαχης απόφασης.

170 Το άρθρο 253 ΕΚ δεν απαγορεύει να εξηγούνται στη συνέχεια λεπτομερέστερα οι λόγοι που περιλαμβάνει μία απόφαση της Επιτροπής.

171 Εξάλλου, προκύπτει σαφώς ότι, στην υπό κρίση υπόθεση, οι νομικοί κανόνες που διέπουν το οικείο αντικείμενο είναι το άρθρο 91 ΕΚ και η αρχή της φορολόγησης στη χώρα προορισμού. Επομένως, η εν λόγω διάταξη αποτελεί προδήλως τμήμα του νομικού πλαισίου της επίμαχης απόφασης.

— Εκτίμηση του Δικαστηρίου

172 Όσον αφορά την υποχρέωση αιτιολογήσεως που υπέχει η Επιτροπή, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, η επιβαλλόμενη από το άρθρο 253 ΕΚ αιτιολογία πρέπει να είναι προσαρμοσμένη στη φύση της οικείας πράξεως και πρέπει να διαφαίνεται από αυτήν κατά τρόπο σαφή και μη διφορούμενο η συλλογιστική της κοινοτικής αρχής που εκδίδει την προσβαλλόμενη πράξη, κατά τρόπο που να καθιστά δυνατό στους ενδιαφερομένους να γνωρίζουν τους λόγους που δικαιολογούν τη λήψη του μέτρου και στο αρμόδιο δικαιοδοτικό όργανο να ασκεί τον έλεγχό του. Η υποχρέωση αιτιολογήσεως πρέπει να εκτιμάται αναλόγως των περιστάσεων της συγκεκριμένης περιπτώσεως, ιδίως του περιεχομένου της πράξεως, της φύσεως των προβαλλομένων λόγων και του συμφέροντος που έχουν ενδεχομένως στην παροχή διευκρινίσεων οι αποδέκτες ή άλλα πρόσωπα τα οποία η πράξη αφορά άμεσα και ατομικά. Η αιτιολογία δεν απαιτείται να διασαφηνίζει όλα τα ουσιώδη πραγματικά και νομικά στοιχεία, καθόσον το ζήτημα αν η αιτιολογία μιας πράξεως ικανοποιεί τις απαιτήσεις του άρθρου 253 ΕΚ πρέπει να εκτιμάται όχι μόνο βάσει της διατυπώσεώς της αλλά και του πλαισίου στο οποίο εντάσσεται καθώς και του συνόλου των κανόνων δικαίου που διέπουν το σχετικό θέμα (βλ., σχετικώς, προαναφερθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Sytraval και Brink's France, σκέψη 63).

- 173 Όσον αφορά ειδικότερα μια απόφαση της Επιτροπής που καταλήγει ότι δεν υφίσταται η προσαπτόμενη από καταγγέλλοντα κρατική ενίσχυση, η Επιτροπή υποχρεούται εν πάση περιπτώσει να εκθέσει επαρκώς στον καταγγέλλοντα τους λόγους για τους οποίους τα προβληθέντα με την καταγγελία πραγματικά και νομικά στοιχεία δεν υπήρξαν επαρκή προς απόδειξη της υπάρξεως κρατικής ενισχύσεως (προαναφερθείσα απόφαση Sytraval και Brink's France, σκέψη 64).
- 174 Στην προκειμένη περίπτωση διαπιστώνεται ότι το σημείο 33 του σκεπτικού της επίμαχης απόφασης αιτιολογεί την απαλλαγή των εξαγόμενων αδρανών υλικών με το γεγονός ότι τα αδρανή υλικά απαλλάσσονται στο Ηνωμένο Βασίλειο αν χρησιμοποιούνται σε απαλλασσόμενες κατασκευές, όπως, για παράδειγμα, η κατασκευή υάλου, πλαστικών, χάρτου, λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων.
- 175 Δεδομένου ότι οι βρετανικές αρχές δεν μπορούν να ελέγχουν τη χρήση των αδρανών υλικών εκτός της χώρας τους, η απαλλαγή των εξαγωγών επιβάλλεται για τη νομική ασφάλεια των εξαγωγών αδρανών υλικών και προκειμένου να αποφευχθεί η άνιση μεταχείριση των αδρανών υλικών που θα μπορούσαν, σε αντίθετη περίπτωση, να τύχουν απαλλαγής στο εσωτερικό του Ηνωμένου Βασιλείου.
- 176 Επομένως, η αιτιολογία του σημείου 33 του σκεπτικού της επίμαχης απόφασης αναφέρεται στην άνιση μεταχείριση που θα προέκυπτε σε περίπτωση μη απαλλαγής των εξαγόμενων αδρανών υλικών, αφού τα αδρανή υλικά που διατίθενται στο εμπόριο στο Ηνωμένο Βασίλειο απαλλάσσονται εφόσον χρησιμοποιούνται για ορισμένους σκοπούς, ενώ τα αδρανή υλικά που χρησιμοποιούνται για τους ίδιους σκοπούς στο κράτος εισαγωγής υπόκεινται στον AGL λόγω αδυναμίας των βρετανικών αρχών να ελέγξουν τη χρήση των αδρανών υλικών εκτός Ηνωμένου Βασιλείου.

- 177 Μία τέτοια αιτιολογία ουδόλως αναφέρεται στη φύση του AGL ως «έμμεσου φόρου» κατά την έννοια του άρθρου 91 ΕΚ προκειμένου να αιτιολογηθεί η απαλλαγή των εξαγόμενων αδρανών υλικών, η οποία στηρίζεται στη διάκριση μεταξύ, αφενός, των αδρανών υλικών που διατίθενται στο εμπόριο στο Ηνωμένο Βασίλειο και, αφετέρου, των εξαγόμενων αδρανών υλικών.
- 178 Επομένως, σε αντίθεση προς τα κρινόμενα από τα Πρωτοδικείο με τη σκέψη 150 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, η αιτιολογία που θεμελιώνεται στο άρθρο 91 ΕΚ δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι συνδέεται με το σκεπτικό της επίμαχης απόφασης που στηρίζεται στην αδυναμία των βρετανικών αρχών να ελέγξουν τη χρήση των υλικών ως αδρανών εκτός Ηνωμένου Βασιλείου, αλλά, στην πραγματικότητα, αποτελεί διαφορετική αιτιολογία που διατυπώνεται μετά την έκδοση της απόφασης αυτής. Συνεπώς, το Πρωτοδικείο, λαμβάνοντας υπόψη την αιτιολογία αυτή ως το σκεπτικό της επίμαχης απόφασης, παρέβη το άρθρο 253 ΕΚ.
- 179 Κατά συνέπεια, το δεύτερο σκέλος του τετάρτου λόγου αναιρέσεως πρέπει να γίνει δεκτό.

Επί του πρώτου σκέλους του τετάρτου λόγου αναιρέσεως

- 180 Λαμβανομένης υπόψη της απάντησης στο δεύτερο σκέλος του λόγου αυτού, παρέλκει η εξέταση του πρώτου σκέλους του ίδιου λόγου.

Επί του πέμπτου λόγου αναιρέσεως που αντλείται από παράλειψη κινήσεως της επίσημης διαδικασίας εξετάσεως του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 181 Η ΒΑΑ ισχυρίζεται ότι το Πρωτοδικείο, μολονότι ορθώς υπενθύμισε την οικεία νομολογία με τις σκέψεις 165 έως 167 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, διέπραξε νομικό σφάλμα κρίνοντας, με τις σκέψεις 171 και 172 της ίδιας απόφασης, ότι η Επιτροπή καλώς αποφάσισε να μην κινήσει τη διαδικασία του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ.
- 182 Ειδικότερα, κατά την αναιρεσεύουσα, η Επιτροπή δεν μπορούσε να «αποκτήσει την πεποίθηση» ότι ο AGL δεν συνιστούσε κρατική ενίσχυση βάσει ορισμένων σκέψεων που περιλαμβάνονται στην επίμαχη απόφαση. Απόδειξη αυτού αποτελεί ειδικότερα το γεγονός ότι η αιτιολογία της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης είναι πιο λεπτομερής και μακροσκελής σε σύγκριση με την αιτιολογία της επίμαχης απόφασης, καθώς και το γεγονός ότι η αιτιολογία της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης βασίζεται σε διαφορετικά επιχειρήματα από εκείνα που περιλαμβάνονται στην επίμαχη απόφαση.
- 183 Η Επιτροπή και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου αντιτείνουν ότι το γεγονός και μόνον ότι η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση είναι πιο μακροσκελής από την επίμαχη απόφαση δεν οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η Επιτροπή διέπραξε νομικό σφάλμα με την απόφασή της να μην κινήσει την επίσημη διαδικασία εξέτασης.

184 Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου προσθέτει ότι το Πρωτοδικείο ορθώς συνέπτυξε και εφάρμοσε την οικεία νομολογία και έκρινε ότι τα μόνα επιχειρήματα που λυσιτελώς προβάλλει η ΒΑΑ προς στήριξη του υπό κρίση λόγου αναιρέσεως και τα οποία αφορούν ανακολουθίες κατά την οριοθέτηση του πεδίου εφαρμογής του AGL, συμπίπτουν με εκείνα που επικαλείται στο πλαίσιο του λόγου που αντλείται από παράβαση του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ. Εν τέλει, ο λόγος αυτός απλώς επαναλαμβάνει τα ενώπιον του Πρωτοδικείου προβληθέντα επιχειρήματα.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

185 Όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 113 της παρούσας απόφασης, η διαδικασία του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ είναι απαραίτητη, όταν η Επιτροπή συναντά σοβαρές δυσκολίες προκειμένου να εκτιμήσει αν μια ενίσχυση είναι συμβατή με την κοινή αγορά.

186 Επομένως, η Επιτροπή μπορεί να περιοριστεί στο προκαταρκτικό στάδιο του άρθρου 88, παράγραφος 3, ΕΚ προκειμένου να λάβει ευνοϊκή έναντι κρατικού μέτρου απόφαση μόνον αν μπορεί να αποκτήσει την πεποίθηση, κατόπιν πρώτης εξέτασης, ότι το μέτρο αυτό είτε δεν συνιστά «ενίσχυση» κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ είτε, αν χαρακτηριστεί «ενίσχυση», αυτή είναι συμβατή με τη Συνθήκη.

187 Αντιθέτως, αν η πρώτη αυτή εξέταση οδηγήσει την Επιτροπή στην απόκτηση αντίθετης πεποίθησης ή ακόμη δεν καταστήσει δυνατή την υπερνίκηση όλων των δυσχερειών που ανακύπτουν από την εκτίμηση της συμβατότητας του οικείου μέτρου, η Επιτροπή υποχρεούται να αναζητήσει όλες τις απαραίτητες γνώμες και να κινήσει, προς τούτο, τη διαδικασία του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ.

188 Ωστόσο, όπως καλώς επισήμαναν η Επιτροπή και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, ο ισχυρισμός της ΒΑΑ ότι η αιτιολογία της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης είναι διαφορετική από εκείνη της επίμαχης απόφασης που είναι λιγότερο μακροσκελής και λεπτομερής σε σχέση με την αιτιολογία της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, δεν είναι ικανός από μόνος του να αποδείξει ότι το Πρωτοδικείο διέπραξε νομικό σφάλμα κρίνοντας, με τη σκέψη 172 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι η Επιτροπή δεν υπερέβη τα όρια της διακριτικής της ευχέρειας θεωρώντας ότι ο έλεγχος, υπό το φως του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ, τόσο της οριοθέτησεως του καθ' ύλη πεδίου εφαρμογής του AGL όσο και της απαλλαγής των εξαγωγών δεν εμφάνιζε καμία σοβαρή δυσχέρεια ώστε να της επιβάλει την υποχρέωση κινήσεως της επίσημης διαδικασίας εξετάσεως του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ.

189 Δεδομένου ότι η ΒΑΑ δεν μπόρεσε να προσδιορίσει τις συγκεκριμένες σοβαρές δυσχέρειες εκτιμήσεως που συνάντησε η Επιτροπή, ο πέμπτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του έκτου λόγου αναιρέσεως, που αντλείται από ανεπάρκεια αιτιολογίας της επίμαχης απόφασης

Επιχειρήματα των διαδίκων

190 Η ΒΑΑ, προς στήριξη του λόγου αυτού, ισχυρίζεται ότι το γεγονός ότι το Πρωτοδικείο ακολούθησε διαφορετικό συλλογισμό από εκείνον της επίμαχης απόφασης αρκεί προκειμένου να διαπιστωθεί ότι το Πρωτοδικείο δεν μπορούσε να κρίνει, με τη σκέψη 146 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι η επίμαχη απόφαση ήταν επαρκώς αιτιολογημένη υπό το φως των απαιτήσεων του άρθρου 253 ΕΚ.

- ¹⁹¹ Η Επιτροπή επισημαίνει, αφενός, ότι η ΒΑΑ δεν επικαλείται κανένα ειδικό επιχείρημα προς στήριξη του λόγου αυτού και υποστηρίζει, αφετέρου, ότι η επίμαχη απόφαση είναι επαρκώς αιτιολογημένη. Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου παρατηρεί ότι η ΒΑΑ περιορίζεται στον ισχυρισμό ότι το Πρωτοδικείο ανέλυσε τα επιχειρήματα των διαδίκων πιο εμπεριστατωμένα απ' ό,τι φαίνεται να έκανε η επίμαχη απόφαση και, ως εκ τούτου, ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- ¹⁹² Βεβαίως, όπως υπενθυμίζεται στη σκέψη 173 της παρούσας απόφασης, όσον αφορά ειδικότερα μια απόφαση της Επιτροπής που καταλήγει ότι δεν υφίσταται η προσαπτόμενη από καταγγέλλοντα κρατική ενίσχυση, η Επιτροπή υποχρεούται εν πάση περιπτώσει να εκθέσει επαρκώς στον καταγγέλλοντα τους λόγους για τους οποίους τα προβληθέντα με την καταγγελία πραγματικά και νομικά στοιχεία δεν υπήρξαν επαρκή προς απόδειξη της υπάρξεως κρατικής ενισχύσεως.
- ¹⁹³ Πάντως, η επιχειρηματολογία της αναιρεσείουσας, σύμφωνα με την οποία το Πρωτοδικείο προέβη σε διαφορετική πιο εμπεριστατωμένη αιτιολόγηση σε σύγκριση με εκείνη της Επιτροπής, δεν είναι ικανή να αποδείξει ότι το Πρωτοδικείο διέπραξε νομικό σφάλμα κρίνοντας ότι η επίμαχη απόφαση είναι επαρκώς αιτιολογημένη υπό το φως του σκεπτικού της.

- ¹⁹⁴ Υπό τις συνθήκες αυτές, ο έκτος λόγος αναιρέσεως πρέπει επίσης να απορριφθεί.

- ¹⁹⁵ Από το σύνολο των ανωτέρω σκέψεων προκύπτει ότι, λαμβανομένων υπόψη των διαφόρων νομικών σφαλμάτων που διαπιστώθηκαν, πρέπει να αναιρεθεί η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση.

Επί της αναπομπής της υποθέσεως ενώπιον του Πρωτοδικείου

- ¹⁹⁶ Σύμφωνα με το άρθρο 61, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου, σε περίπτωση αναιρέσης της απόφασης του Πρωτοδικείου, το Δικαστήριο μπορεί είτε το ίδιο να αποφανθεί οριστικά επί της διαφοράς, εφόσον είναι ώριμη προς εκδίκαση, είτε να την αναπέμψει στο Πρωτοδικείο για να την κρίνει.
- ¹⁹⁷ Στην προκειμένη περίπτωση, λαμβάνοντας υπόψη τα νομικά σφάλματα που διαπιστώθηκαν, αντιστοίχως, με τις σκέψεις 86 έως 92 και 110 έως 115 της παρούσας απόφασης, πρέπει να αναπεμφθεί η υπόθεση ενώπιον του Πρωτοδικείου.
- ¹⁹⁸ Δεδομένου ότι η υπόθεση αναπέμπεται ενώπιον του Πρωτοδικείου, το Δικαστήριο επιφυλάσσεται ως προς τα δικαστικά έξοδα της παρούσας αναιρετικής διαδικασίας.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφασίζει:

- 1) **Αναιρεί την απόφαση του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, της 13ης Σεπτεμβρίου 2006, T-210/02, British Aggregates Association κατά Επιτροπής.**
- 2) **Αναπέμπει την υπόθεση ενώπιον του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.**
- 3) **Επιφυλάσσεται ως προς τα δικαστικά έξοδα.**

(υπογραφές)